Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

הײנט 10 זײטען

נײער פאלקסבלאט

№ 271 | Łódź Poniedziałek, 23 listopada 1931 r. | נײנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג י״ג כסלו תרצ״ב | № 271

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

יאפאניש-כינעזישער קאנפליקט ווערט ליקווידירט

פאריז, 22. (ספ. טעל.) דער כינעזישער פארשטעהער האט אנגענומען דעם יאפאנישען פאר־שלאג צו שיקען אן׳אויספארשונגס־קאמיסיע קיין מאנדזשוריען.

אזוי־ארום האט דער פעלקער־בונד־ראט דער־פיהרט צו דער ליקווידאציע פון יאפאניש־כינעזישען קאנפליקט.

אין דער אויספארשונגס־קאמיסיע געהען אריין פערטרעטער פון ענגלאנד, פראנקרייך און אמעריקע.

טשיאנג-קאי-שעק, פרעזידענט פון דער כינעזישער נאציאנאלער רעגירונג

די באהן-מאכט אין קאמף מיט דער ארבייטסלאזיגקייט

ווארשא, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) דאס קאמוניקאציע־מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, וואס האט דעם ציל צו בעקעמפען די ארבייטסלאזיגקייט אויף די באהנען. צו דעם צוועק וועלען פערגרעסערט ווערען די ארבייטען אויף די באהנען, און עס וועלען בעשעפטיגט ווערען קודם כל פאמיליען־מענשען.

אין דער פעראָרדנונג ווערט אנגעוויזען אויף א גאנצע רייהע מיטלען, וועלכע דארפען געבען מעג־ליכקייטען אויסצופיהרען די דערמאנטע אויפגאבע.

עס וועלען בעפרייט ווערען פון דע־ א־בייט די בעאמטע און ארבייטער, וועלכע האבען א חוץ אויף די באהנען, אויך אנדערע בעשעפטיגונגען.

די פעראָרדנונג זעהט אויך פאר, אז די באהן־דירעקציעס זאלען אוי דשטעהען אין קאנטאקט מיט די ארבייטסלאזע קאמיטעטען אין די ערטער. ווייטער וועלען אויך בעפרייט ווערען פון דער באהן־ארבייט פריילידיגע, וועלכע ארבייטען ב... לאנג און די בכורה צו פלייבען ביי דער ארבייט וועלען האבען די פעה־היראטע, וועלכע ארבייטען שוין לאנג אויף די באהנען.

דעמאנסטראציעס געגען גראנדי׳ן אין אמעריקא

ניו־יארק, 22 (ספ. טעל.) בעת׳ן בעזוך פון איטאליענישען אויסערן־מיניסטער גראנדי אין ניו־יארק האט מען געגען איהם געמאכט אן׳אנטי פאשיסטישער דעמאנסטראציע, אין מאמענט ווען ער איז פערבייגעפאהרען אין א הויפט־גאס.

עס איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט פאשיסטען, פאליציי האט דעם צוזאמענשטויס ליק־ווידירט.

אויך אין פילאדעלפיא איז געקומען צו אינצידענטען ווען גראנדי איז פערבייגעפאהרען די גאסען.

דער קריג אין ווייטען מזרח

פרייוויליגע כינעזער געהען אין זייערע מיליטער־אפטיילונגען.

דענקמאל פון מארשאל יוזעף פילסודסקי אין אפאטאוו

קאליש, 22 (פאט) היינט איז אין אפא־טאוו פארגעקומען די פייערונג פון אפהילען דעם דענקמאל פון מארשאל יוזעף פילסודסקי.

אנשטאט טויט-שטראף — אייביגע תפיסה

פשעמישל, 22 (פאט) דאס שטאנד־גע־ריכט האט היינט ארויסגעטראגען א טויט־אורטייל אויף מיכאל אוניאט, וועלכער האט דערמארדעט זיין כלה מוא הארבאט.

די טויט־שטראף איז דעם מערדער אויסגע־טוישט געווארען אויף אייביגע תפיסה.

דעפיציט פון פראנצויזישען מלוכה-בודזשעט

עס ווערט איינגעפיהרט א צאל-העכע־רונג אויף אימפארטירטע פערטיגע זאכען

פאריז 22 (ספ. טעל.) די פינאנץ־קא־מיסיע, פון פארלאמענט האט אנגענומען דעם רע־גירונגס געזעץ־פראיעקט, וואס זעהט פאר בעדיי־טענד צו העכערען דעם צאל אויף אימפארטירטע פערטיגע זאכען. די העכערונג זאל בעטרעפען 8 פראצענט, אנשטאט די ביז איצטיגע 2 פראצענט.

דער צאל פון רוי־מאטעריאלען בלייבט נישט געענדערט.

די רעגירונג דערווארט אנ׳הכנסה פון דער דערמאנטער צאל־העכערונג א סומע פון 400 מיל־יאן פראנק.

דער מלוכה־בודזשעט פון 1930 — 1931 שליסט זיך מיט א דעפיציט פון העכער 2 מיל־יארד פראנק.

אראבער געגען מופטי

מוסולמענישער קאנגרעס וועט נישט פארקומען אין ירושלים

ירושלים, 22 (יט״א טעלעגראפיש) א גרויסע צאהל אראבישע פיהרער, דערונטער אויך מיטגלידער פון מוסולמענישען ראט, האבען פער־עפענטליכט אנ׳ערקלערונג, אין וועלכען זיי זענען געגען צונויפרופען דעם מוסולמענישען קאנגרעס אין ירושלים. אין דער ערקלערונג ווערט אויך גע־זאגט, אז דער הויפט מופטי, האט זיך מיט קיינעם דערוועגען נישט פערשטענדיגט. די אראבישע און מוסולמענישע אנפיהרער זענען געגען דעם מופטי.

ארץ-ישראל ליידט נאך פון די אויגוסט-געשעהענישען

בעריכט פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג

ירושלים, 22 (יט״א טעלעגראפיש) ס׳איז פערעפענטליכט געווארען א בעריכט פון דער רע־גירונג וועגען דערווירטשאפטליכער לאגע אין לאנד. אין בעריכט ווערט געזאגט, אז ארץ־ישראל ליידט נאך ביזן היינטיגען טאג פון די אויגוסט־געשעהענישען אין יאהר 1929.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי״) טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2\,{}^1/_2$ – 4 און פון 7 – 8 אווענד.

בילייד.

אונזער חשוב׳ען מיטגליד

עוזר בערגער

צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער

פרוי

חי׳ נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיט־געפיהל. די פערוואלטונג פון אינטעא־לאטארען-פעראיין אין לאדז

מיינע טייערע פריינד

העלא קאהן

און

יעקב טשאפניק

צו אייער חתונה

מיינע הארציגסטע וואונשען

בנימין זילבערבערג

נאך קורצע שווערע ליידען איז געכטען געשטארבען אין עלטער פון 58 יאהר אונזער לאנגיעהריגער מיטגליד און געוו. גבאי פון דער חברה „אהבת רעים״, זאוואדזקא 6 נ״ע

יצחק ב״ר אברהם יעקב ז״ל ליבערטאווסקי

צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, מאנטאג, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער־הויז, סאלנא 10, ווערען אלע מיטגלידער אויפגעפאדערט אבצוגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.

די גבאים.

א הערצליכען מזל-טוב

ווינשען מיר אונזערע פריינד

מרדכי כאנטשינסקי און פרוי

צו דער פערלאבונג פון זייער ליבע טאכטער

מארילא

מיט ה׳ יעקב וואלפיש

שמואל זיסמאן און פרוי.

א זייגערמאכער

מיט לאנגיעהריגער פראק־טיק, זוכט ארבייט בעגען מעסיגען געהאלט.

אפערטען אונטער „Sz. W. 37״ אין אדמ.

נאך קירצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער לאנג־יאהריגער חשוב׳ער מיטגליד אין עלטער פון 56 יאהר

נ״ע משה דוב שיינוואלד

די לויה קומט פאר היינט, 12 בייטאג פון פאזנאנסקיס שפיטאל. אלע בעקער־מייסטער אין לאדז ווערען געבעטען צו קומען צו דער לויה, כדי אפצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג פון בעקער-צעך אין לאדז.

ענדעקישער הויפּט-ראט בּערעכטיגט
די אנטי-יודישע עקסצעסען פון די סטודענטען
דער ראט רופט אויף צו באיקאטירען יודען

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) דער הויפּט־ראַט פון די ענדעקעס האָט היינט אָפּגעהאַלטען אַ בעראַטונג.
אויף דער בעראַטונג איז אויך גע־ומען צו רייד וועגען די סטודענטישע אַנטי־יודישע עקסצעסען.
דער ראַט האָט וועגען דעם אָנגענומען אַ שטע־לונג, אַז די ענדעקישע סטודענטען זענען גערעכט מיט זייער אַנטי־יודישע עקסצעסען, ווייל פוילען, זאָגט דער ראַט, איז פערפלייצט מיט יודען, מען דאַרף דעריבער רופען צו אַ באָיקאָט אויף יודען, איינפיהרען נומערוס קלאַוזוס אין די הויך־שולען
א. ד. גל.

די גרויסע שרפה אין דאמבראווער ראיאן

סאָסנאָוויץ, 22. (טעלעפאָניש) וועגען דער שרפה אין קויהלען־גרובען „מאַקסימיליאַן" אין דאָמבראָווע גיט מען נאָך איבער אַז דאָס פייער האָט מען געזעהען אַ סך קילאָמעטער ווייט. די פייער־לעשער, וואָס זענען אָנגעקומען פון דאָמבראָוויץ און פון דער סביבה האָבען זיך געאיילט צו דער רעט־טונגס־אַקציע.
דאָס פייער האָט אַרומגעכאַפּט אייניגע גרובען אָפּטיילונגען, וואָס זענען פולשטענדיג פערברענט געוואָרען.
בעת דער שרפה זענען אַ סך אַרבייטער געווען אונט"" דער ערד אין די גרובענס, מען האָט זיי ווע־גען דער שרפה מודיע געווען דורך סיגנאַלען, זיי האָבען דאַן, אין גרויס פּאַניק פערלאָזט די אַרבייט און זענען אַרויסגעלאָפען אין דער הויך.
דאָס פייער האָט אָנגעהאַלטען העכער 5 שעה און דער קאָנטראָלער יוזעף מאַכאַיעוו האָט זיך אַזוי שטאַרק דערשראָקען פאַר דער שרפה און מורא געהאַט עס זאָל נישט קומען צו קיין אויפרייס, אַז ער האָט בעקומען אַ האַרץ־שלאַג און איז געפאַלען טויט.
דער גרובען האָט געליטען אַ קאָלאָסאַלען היזק, די אויספאָרשונג האָט נישט פעסטגעשטעלט קיין שום חשד פון אַנ'אינטער־ציגדונג.

וואס עס דערצעהלט די גרעפין ווראנעצקא
וועלכע האט דערשאסען איהר געליבטען באי אין ווארשא

וואַרשאַ, 22. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) ווי בעקאַנט האָט אין פאַר־גען פריי־טאָג די גרעפין וואָראַנעצקא דערשאָסען איהר גע־ליבטען דעם אינדוסטריעלער באַי אין וואַרשאַ.
איצט גיט מען איבער, אַז באַלד נאָכ'ן מאָרד, איז די גרעפין אַריין אין באָד־צימער און זיך גע־מאַכט אַ באָד, וועז די פּאָליציי איז געקומען אין דער וואוינונג, איז די גרעפין געזעסען אין דער וואַנע. פּאָליציי האָט געמיינט, אַז די מערדערין וויל בע־געהען זעלבסטמאָרד, האָט מען בעפוילען, זי זאָל זאָפאָרט פערלאָזען דאָס באָד־צימער.
די גרעפין האָט זיך גלייך אָנגעטון און איז אַרויס צו דער פּאָליציי.
ביי דער אויספאָרשונג האָט זי איבערגעגעבען, אַז אַ נאַכט פאַר'ן מאָרד האָט זי געוואָלט רעדען מיט באַיען נאָר די טיר פון זיין שלאָף־צימער איז געווען פערשלאָסען הגם זי האָט עטליכע מאָל אָנגע־קלאַפּט אין דער טיר האָט מען זי דאָרט אַהין נישט אַריינגעלאָזען.
אין דער פריה האָט זי אויסגענוצט דעם מאָ־מענט, ווען באַי'ס מוטער איז אַוועק אין שטאָט און געלאָזען אָפען די טיר פון שלאָף־צימער, איז זי אַריין צו באַיען אין צימער, נאָר באַי איז געווען האַלב אָנגעטון, האָט ער נישט געוואָלט מיט איהר רעדען.
די גרעפין האָט איהם געמאַכט פאָרוואורפען, אַז ער פערראַט זי, ער האָט אָבער דערויף גאָרנישט געענטפערט, דאַן האָט זי אַרויסגענומען אַ רעוואָל־ווער און איז גענומען שיסען.
אין מאָמענט פון שיסען, פערטיידיגט זיך די גרעפין, האָט זי נישט געוואוסט וואָס זי טוט.
די גרעפין זיצט איצט אין אַ בעזונדערע צעלע, וויינט, ספּאַזמירט און איז פערצווייפעלט.

דער צענטער פון דייטשלאנד
פיהרט אונטערהאנדלונגען מיט די היטלעריסטען

פּאַריז, 22. (ספּ. טעל.) ווי עס ווייזט אויס איז אַמת, אַז דער צענטער פיהרט אונטערהאַנדלונ־גען מיט די היטלעריסטען זיי זאָלען אַריינגעהען אין ־אַבינעט.
די היטלעריסטען ווילען דעם אַמט פון ־אַנצ־לער און די טעקעס פון קריגס־מיניסטער.
דער צענטער איז נאָך אויף דעם נישט מסכים מען איז אָבער איבערצייגט, אַז עס וועט פאָרט קו־מען צו אַ הסכם און עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז די היטלעריסטען זאָלען קומען צו דער מאַכט אין דייטשלאַנד.

פראנקרייך אונטערהאנדעלט מיט היטלער'ן?

פּאַריז, 22. (ספּ. טעל.) אין די פּאַריזער פּאָליטישע קרייזען האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע די ידיעה פון בערלינער קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי עקספּרעס", אַז פראַנצויזישע פּאָליטי־קער אונטערהאַנדלען מיט היטלערען (?)
די פראַנצויזען זאָלען האָבען היטלערען צו־געזאָגט, אַז אויב זיין פּאַרטיי וועט בעקומען די מאַכט, וועלען זיי העלפען פינאַנציעל די דייטשען.
היטלער זאָל פאַר דעם האָבען צוגעזאָגט צו בע־זייטיגען די אַנטי־פראַנצויזישע שטימונג, וואָס הערשט איצט אין דייטשלאַנד.
פון פראַנצויזישע אָפיציעלע קרייזען איז נישט געלונגען אַרויסצובעקומען קיין בעשטעטיגונג פאַר דער דאָזיגער ידיעה. מאַסגעבענדע פּאָליטישע טוער האָבען אָבער אויף פערשידענע אָנפראַגעס, געענ־פערט אָנצוהערען, אַז אין די פראַנצויזישע רעגירונגס קרייזען רעכענט מען זיך מיט דער מעגליכקייט אַז די היטלער־לייט זאָלען קומען צו דער מאַכט אין דייטשלאַנד און מען גרייט זיך צוצופּאַסען די פראַנצויזישע פּאָליטיק אויפ'ן פאַל, ווען די נאַציאָ־נאַל־סאָציאַליסטען זאָלען איבערנעמען די מאַכט אין דייטשלאַנד.

פייערליכע שבועה = צערעמאניע
פון נייעם הויך-קאמיסאר אין ארץ-ישראל
די ווערטער „מאנדאט", „נאציאנאלע היים" זענען נישט דערמאנט געווארען

ירושלים, 22. (יט"א טעלעגראַפיש) אין רעגירונגס־הויף איז פאָרגעקומען די צערעמאָניע פון אָפּגעבען די שבועה פון נייעם הויך־קאָמיסאַר.
אין דער צערעמאָניע האָבען זיך בעטייליגט 300 מאַן. צווישען אַנדערען האָט דער הויך־קאָמיסאַר געזאָגט, אַז ער איז געקומען קיין ארץ־ישראל מיט־צוהעלפען דערהויבען דעם וואוילשטאַנד פון לאַנד.
ס'האָט אויך גערעדט דער שעף פון יוסטיץ־וועזען און אַנדערע רעגירונגס־פאָרשטעהער, קיין איין רעדנער האָט נישט דערמאַנט דאָס וואָרט: מאַנדאַט און נישט נאַציאָנאַלע היים. אין אַלגעמיין איז די פייערונג געווען אַ פיל בעשיידענערע ווי די שבועה־פייערונג פון פריהעריגען הויך־קאָמיסאַר לאָרד טשענסעלאָר.
דעם זעלבען טאָג איז פאָרגעקומען אַ פייערלי־כע אויפנאַמע אויף וועלכער ס'האָבען זיך בעטיי־ליגט אַ סך יודען.

אויסלענדישע קאפּיטאליס-טען אין פוילען

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש) קיין וואַרשע זענען געקומען פאָרשטעהער פון בעלגישע בענק, וועלכע וועלען זיך בעטייליגען אין דער זיצונג פון דעם אַלגעמיינעם ראַט פון די פוילישע בענק־פער־באַנדען, וועלכע ווערען געשטיצט פון די דער־מאָנטע בעלגישע בענק.

געשלאסען דעם פאנאמא-קאנאל

לאָנדאָן, 22 (ספּ. טעל.) דער פּאַנאַמאַ־קאַנאַל איז געכטען געשלאָסען געוואָרען אויף אַ געוויסער צייט, ביז עס וועלען דאָרט פערענדיגט ווערען די אויסבעסערונגס־אַרבייטען אַרום קאַנאַל.

ראדיא-פּראגראם
מאנטאג, ד. 23. נאוועמבער

9.00 גאָטעס־דינסט. 11.58 צייט - סיגנאַל. 2.10 גראַמאָפאָן. 3.25 פּאַרלעזונג. 3.30 גראַ־מאָפאָן. 3.45 קאָמוניקאַט פאַר פישער און שיפער. 4.20 לעקציע פראַנצויזיש. 4.40 גראַמאָפאָן. 5.10 פאַרלעזונג. 5.35 לייכטע מוזיק. 6.50 פערשי־דענעס. 7.15 קאָמוניקאַט פון לאָזער האַנדעלס־קאַמער. 7.30 רעפּערטואַר. 45 ראַדיאָ פּרעסע. 8.00 פּאָסט קעסטעל. 8.15 מוזיקאַלישע געשפּרע־כען. 8.50 קאָנצערט פון רעליגיעזע מוזיק. 10.00 פעליעטאָן. 10.15 סאָליסט פון ווילנע. 10.45 קאָמוניקאַטען. 11.00 לייכטע און טאַנץ־מוזיק.

וויכטיג נייעס!
פערקויף
פון פערשידענע בוימוואָלענע רעשטלעך
פּאָפּעלין, באַטיסט, לייווענט, מושלין, נאַנסוק א. אז. וו.
אויף מעטער און אויף וואָג
צו קאָנקורענץ־פּרייזען
מ. לאנדסבערג
צעגעלניאַנאַ 23, פּראָנט, 1. שט.
געדענקט דעם אַדרעס!

קרן-היסוד לאדז
דינסטאג, ד. 24/11 8.30 אוו.
קומט פאַר אַ גרויסע
פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש 20
א"י = אקאדעמיע
מיט דער בעטייליגונג פון:
ד"ר ארטור האנטקע (ארץ־ישראל), מיטגליד פון ציוג. עקזעקוטיווע־קאָמיטעט, דירעקטאָר פון קרן־היסוד אין ירושלים
ד"ר מיכאל טראוב פון בערלין
בילעטען פון 50 גראָשען ביז 3 זלאָטעס שוין צו בעקומען אין ציוניסטישען ביוראָ, שרודמיעסקאַ 29.

הלאַנג-קינאָ-טעאַטער
APOLLO
היינט און פאלג. טעג!
„דאס גיהנום פון ליבע"
פראַכטפולע סאַלאָן - עראָטישע דראַמע אין 10 אַקטען פון לעבען פון דער רו־סישער עמיגראַציע, אין די הויפּטראָלען:
דער אָפּגאָט פון פרויען
Iwan Petrowicz, Vivian Gibson, Evi Eva, B. Kastner, Georg Aleksander, H. Junkerman
אָנהייב אין געוו. טעג 4 אַ זייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

ערשטער קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
SPLENDID
אָנהויב 4 נאָכמ. פּרייזען 1, 1.50 און 2 זל.
די לעצטע טעג!
דער גרויסער ארצי - קלאַנג - מייסטערווערק אין דער טשעכישער שפּראַך א.נ.
„ער און זיין שוועסטער"
ANNA ONDRA
מיט'ן אָנטייל פון – דער זיסעסטער
WŁASTA BURJANE
ווי אויך דער בעליבטעסטער טשעכישער קאָמיקער

גענעראַל־פערטרעטער אויף דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט
פּאַרפומעריע י. דרוקער
זאַוואַדסקאַ 5, טעל. 175-12

צו דער חתונה פון אונזער ליבע שוועסטער, שוועגערין און געעהרטע פריינדין
פרל. גאלדע פרידמאן
מיט ה' יעקב וויסבארד
וואָס איז פאָרגעקומען פרייטאָג, דעם 20־טען נאָוועמבער 1931, ווינשען מיר זיי אַ הערליכע צוקונפט און גליקליך צוזאַמענלעבען.
אברהם פענזעל און כלה, יחיאל און ברײנדל פרידמאַן
משה דאַנקאָוויטש און כלה, חוה און ליבע דאַנקאָוויטש,
אנשל מערמענשטיין און כלה מיכאל רייס.

געפונען געווארן א וועקסעל
אויף 250 זל. צאָהלבאַר ד. 15. דעצעמבער 1931 אויסשטעלער הערש לייפּציגער, קאַליש. אָפּצונעהמען געגען אַנאָנס־קאָסטען אין אַדמיניסטר. פון דער צייטונג.
7131

קעכער
אויף דער מאַשין ווערען אויסגענייט
שרודמיעסקאַ 8.

די פעראייניגטע „ספולקא"
צום אויסאַרבייטען געריכערטע פליישען
מאַכט בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, דאָס אין אונזערע געשעפטען בעקומט מען אַלערליי געריכערטע פליישען, 3 מאָל טעגליך פרישע, צו פאָלגענדע פּרייזען:

10 דעקא אויפשניט	70 גר.	10 דעקא ווינער	40 גר.
" " גענזענוואורשט	" 40	" " קאָך־וואורשט	" 30
" " סאַלאַמי	" 50	" " ברוסט	" 90
" " לעבערוואורשט	" 40	" " צונג	" 90
" " וראָצלאַווער	" 40	" " אינדיק	" 90

3 מאָל טעגליך וואַרימע ווינער / ערשטקלאַסיגע אויסאַרבייטונג.
די פאַבריק ווערט אָנגעפיהרט דורך אנשים נאמנים.
אונזערע געשעפטען: פּיעטריקאָווער 120, נאַרוטאָ־וויטש־גאַס 22, פּילסודסקיעגאָ 29 (וואָסקאָדניאַ), שרוד־מיעסקאַ 58, זשעראָמסקיעגאָ (פּאָנסקאַ) 41 (אויפ'ן גרינעם מאַרק)
פאַבריק: שרודמיעסקאַ 58, הורט—געהעריגער ראַבאַט.
בעמערקונג פאַר קצבים: מיר נעהמען אָן אין פאַבריק בריסטען און פעטס געגען זאָפאָרטיגע קאַסאַ.
7136

הספארט-בעוועגונג

ווי אזוי ווערט צוגעגרייט די „מכבי'אדע" אין תל-אביב

טראנספארט-מיטלען — ספארטלער און טוריסטען — פראגראם — קאסטען

די אינטערנאציאנאלע „מכבי" - קאנפערענץ, וואס איז מיט א קורצער צייט צוריק פארגעקומען אין פראג, האט ענדגילטיג בעשלאסען, אז די יודישע אלימפיאדע, די „מכביה" זאל פארקומען אין תל-אביב פסח-צייט 1932.

די „מכבי"-קאנפערענץ אין פוילען, האט — ווילענדיג, נישט-ווילענדיג — מסכים געווען מיט דעם און ס'ווערען שוין געמאכט אלע צוגרייטונגען אז פוילען זאל קענען ארויסשטעלען א געהעריגע יודישע רעפרעזענטאנץ צו דער „מכביהדע". ס'וועט דעריבער זיין זעהר אינטערעסאנט צו פערעפענטליכען דעם גאנצען פאראויסגעזעהענעם פראגראם פאר דער יודישער אלימפיאדע, וואס דארף זיין די מעכטיגסטע דעמאנסטראציע פאר דער יודישער ספארט-בעוועגונג אין דער גאנצער וועלט און גלייכצייטיג א מאניפעסטאציע פאר'ן יודישען נאציאנאלען געדאנק.

וויפיל ספארטלער וועלען אנטיילנעמען אין דער מכביאדע?

ווי ס'איז פאראויסצוזעהען וועט דער אנטייל פון ספארטלער פון דער גאנצער וועלט זיין א זעהר בעדייטענדער. ס'זענען אנגעמאלדען געווארען אנטיילנעהמער פון פאלגענדע לענדער: דייטשלאנד 278; טשעכאסלאוואקיי 240; בולגאריען 251 שווייץ 32, ליטע 38; יוגאסלאוויען 50, עסטרייך 42; מעמעל 29, עסטלאנד 4; לעטלאנד 2; דענעמארק 7; שוועדען 19; רומעניען 21; פוילען 80; טוניס 100; פראנקרייך 150, ענגלאנד 100; אמעריקא 100; בעלגיען 20 און אויסטראליען 15, צוזאמען 1565 אקטיווע ספארטלער. א חוץ דעם ווערט ערווארט הונדערטער טוריסטען פון די דערמאנטע לענדער, וועלכע וועלען אויסנוצען די געלעגענהייט פון דער „מכביאדע" און בעזוכען ארץ-ישראל.

טראנספארט

די אנטיילנעמער אין טוריסטען וועלען מאהרען דורך פיר פארטען ווארנא און בורגאס (בולגאריען), סוסאק (יוגאסלאוויען) מארסייל (פראנקרייך) און טריעסט (איטאליען). אין ווארנא שטייט צו דיספאזיציע אן אייגענע שיף, וועלכע איז צוגעשטעלט געווארען דורך דער בולגארישער רעגירונג. די שיף האט 300 ערטער אויף א גרויסער דעק, 80 פלעצער אין א זאל פון דער דריטער קלאס און נאך 70 בעטען, און קאבינען צו 2 און 4 בעטען. די דאזיגע שיף וועט כמעט אויסשליסלעך בענוצט ווערען דורך די אנטיילנעמער פון בולגאריע. ס'איז אבער אויך מעגליך, אז מיט דער דאזיגער שיף וועלען אויך מיטפאהרען די אנטיילנעהמער פון רומעניען.

סוסאק איז דער וויכטיגסטער פארט פון יוגאסלאוויען, ער ליגט נעבען פרומע און האט א גוטע באהן-בעוועגונג. אויסערדעם האט די יוגאסלאווישע רעגירונג צוגעזאגט א באהן-הנחה פון 50 פראצענט.

די שיף וואס שטעהט אין דעם דאזיגען פארט צו דיספאזיציע פון די אנטיילנעהמער אין דער מכביאדע איז א גרויסער גריכישער דאמפער וועלכער איז אינגאנצען איבערגעבויט געווארען און האט גאנץ נייע מאשינען.

אין דער דאזיגער שיף זענען פערהאן 250 ערטער אין דער וואוין-דעק, 100 ערטער אין דער דאפעל-דעק פון דריטער קלאס און 177 אין קאבינען צו פיר און דריי בעטען.

די זאלען ווערען אויסמעבלירט לויט דער פאדערונג פון „מכבי"-פערבאנד, ס'וועלען געגעבען ווערען בעזונדערע בעטען מיט וועש, אלע פאסאזשירען אויף דער שיף האבען דאס רעכט זיך צו בענוצען מיט אלע איינריכטונגען אויף דער שיף. די שיף וועט פאהרען דירעקט פון סוסאק קיין יפו.

די אנטיילנעהמער פון מיטעל-איירא‍פא וועלען פאהרען פון פארט אין מארסייל. אויך דא זענען געזיכערט געווארען די בעסטע וואוינונגען אין פערפלעגונג. די פאסאזשירען פון דעם פארט וועלען פאהרען מיט א ספעציעלער גרויסער לוקסוס-שיף.

רייזע-פלאן

23 מערץ – אפרייזע פון די אייראפעאישע פארטען, 28 מערץ אנקום נאך ארץ-ישראל, אויסרוהען, אין אווענד א גרויסע אויפנאהמע ; 29 מערץ – ערשטער טאג פון דער מכביהדע אין תל-אביב ; 30 מערץ — צווייטער טאג פון דער „מכביאדע" ; 1 ביז'ן 6 אפריל, אויספלוג ארום ארץ-ישראל, דעם 6 אפריל אין אווענד א גרויסער פעסט אין יפו אדער חיפה, 11 אפריל – צוריקקומען אין די אייראפעאישע האפענס

פאר לאזשי, פערפלעגונג קאמוניקאציע-מיטלען אין ארץ ישראל איז פולשטענדיג געזארגט

קאסטען

וואס שייך די קאסטען פון דער גאנצער רייזע פאר ספארטלער און טוריסטען, איז דער ענין נאך נישט אינגאנצען ערלעדיגט די אויסרעכנונגען זענען אזעלכע, אז מ'זהר ווי 110 דאלאר, וועט די רייזע מיט פולשטענדיגען אויסהאלטען נישט קאסטען, ס'איז אבער מעגליך, אז דאס וועט זיין פיל ביליגער.

פראגראם

לייכט אטלעטיק –

מענער-קאנקורענצען : 100 מעטער, 400 מעטער, 1500 מעטער און 5000 מעטער-לויף, הויכשפרונג, וויטשפרונג, קויל-ווארפען, דיסקווארפען, שפיז ווארפען. דריי-קאמף 100 מעטער, הויך-שפרונג, קויל-ווארפען, שטאפעטען 4 X 100 ; 3 X 1000.

פרויען-קאנקורענצען 100-מעטער-לויף ; הויך-שפרונג און וייט-שפרונג ; קויל-ווארפען, דיסקווארפען און שפיז ווארפען ; דריי-קאמף ; 100 מעטער, וויט-שפרונג, קויל- ווארפען, שטאפעטס 4 X 100.

א חוץ דעם וועט דער ארץ-ישראל'דיגער „מכבי" איינארדענען יוגענדליכע קאנקורענצען און א שאסיי-לויף פון 10 טויזענד מעטער.

שווימען מענער קאנקורענצען : פרייער סטיל: 100 מעטער, 400 מעטער און 1500 מעטער. ברוסט-שווימען – 200 מעטער, רוקען-שווימען – 100 מעטער, שטאפעטען 100 X 3 און 200 X 4.

וואסער-באל : די געגנער וועלען בעשטימט ווערען אין ארץ-ישראל דורך א גורל, טראמפאלין-שפרונגען.

פרויען-קאנקורענץ : פרייסטיל 100 מעטער און 300 מעטער ; ברוסט-שווימען 200 מעטער, רוקען-שווימען 100 מעטער ; שטאפעט 4 X 100 ; טראמפאלין-שפרונגען.

טעניס : הערען, דאמען און דובעלפעכטען :

מענער – פלארעט, שפאדע און לייכטע שווערד.

פרויען – פלארעט.

פוסבאל – די מאנשאפטען פון אויסטראליען ענגלאנד. ארץ-ישראל, אמעריקא, טשעכאסלאוואקיי און פוילען וועלען שפילען אהן עלימינאציע-שפילען, ס'וועלען אויך פארקומען א גאנצע רייה פריינדשאפטס - מעטשען.

באקסען – אין אכט געוויכט-קלאסען רינג-קאמף – גריכיש-רוימישער סטיל.

שווער-אטלעטיק – געוויכט-הויבען.

טורנען : רעק, בארן און פערד.

הירטגע און ראוש

די זינגער אין די זעכסטעגיגע ראווערען-געיעגען אין שטוטגארט

פוסבאל

ליגע-מעטשען

די פארלעצטע ליגע-מעטשען אין היי-יעהריגען סעזאן האבען נעגעבען פאלגענדע רעזולטאטען.

קראקאוויא — ל. ק. ס. 2:2

לעגיא — ווארשאוויאנקא 2:7

פאגאן — פאלאניא 0:4

נאך די דאזיגע רעזולטאטען האט ל. ק. ס. זיך פעסטגעזעצט אויפ'ן פינפטען ארט אין דער ליגע-טאבעלע מיט 24 פינקטען און א טויערען-פערהעלטניש פון 38:48. ל. ק. ס. האט שוין נישט צו שפילען קיין שום מעטשע.

די ערשטע ערטער אין דער טאבעלע האבען גארבארניא (מייסטער). פאגאן, וויסלא, לעגיא, ל. ק. ס., ווארטא, רוך, קראקאוויא, משארני, ווארשאוויאנקא און לעכיא.

מייסטערשאפט פון „בע"-קלאס אין לאדז

ווימא — ל. ט. ס. ג. II 0:5

מייסטערשאפט פון „צע"-קלאס

ווימא II —ווידזעוו II 0:2

אזוי ארום האט די מאנשאפט פון „ווימא" דערגרייכט די מייסטערשאפט פון „בע" און „צע"-קלאס אין לאדז.

ספארט-שפילען

שבת האט געווילט אין לאדז די מאנשאפט פון ספארט-שפילען אין ווארשעווער „מכבי". דער טורניר איז פארגעקומען אין זאל פון דייטשען גימנאזיום. די קאנקורענצען זענען פארגעקומען אין נעץ-באל און קארב באל.

נעץ-באל

מכבי (ווארשא) — הכח (לאדז) 15:28

קארב-באל

מכבי (ווארשא) — הכח (לאדז) 8:15

קארב-באל פרויען

הכח (לאדז) — שטערן (לאדז) 0:2

באקס

לאדז — ווארשא 6:10

היינט איז אין זאל פון פילהארמאניע פארגעקומען דער רעפרעזענטאנץ באקס-מעטש צווישען די אויסגעוועהלטע מאנשאפטען פון לאדז און ווארשא. דאס איז שוין דער פירטער צוזאמענטרעף פון די צוויי רעפרעזענטאנצען, דער אינטערעסאנטער מעטש האט צוגעצויגען אן'איבערפולטען זאל אנהענגער פון באקס-ספארט. דער אלגעמיינער רעזולטאט פון צוזאמענטרעף איז געווען 6:10 לטובת לאדז. מ'דארף אבער בעמערקען, אז ווארשא האט נישט געשיקט איהר רעפרעזענטאנט אין שווער-געוויכט, אזוי, אז קאנאזשעווסקי האט בעקומען 2 פונקטען אהן קאמף. אין דער ווארשאווער רעפרעזענטאנץ האבען אנטיילגענומען 3 יודען : אנדערס, בירענצווייג און גארבארזש, זיי האבען אבער נעכטען נישט געהאט קיין גוטען טאג און האבען די קאמפען נישט אויסגעהאלטען.

די בעזונדערע רעזולטאטען זענען פאלגענדע:

פליגען - געוויכט : פאסטארטשאק (ווארשא) האט רעמיזירט מיט פיעטזשינסקין (לאדז).

האהן-געוויכט : קאזשימיערסקי (ווארשא) האט געשלאגען אויף פונקטען קוסטאש'ן.

באלעק האט רעמיזירט מיט אנדערס'ן (ווארשא). קלימטשאק מיט בירענצווייג'ן, גארנצאכען האט געשלאגען קאזשימיערטשאק'ן, כמיעלעווסקי האט געשלאגען גארבארזש'ן (ווארשא). מיזערסקי האט רעמיזירט מיט וואודמען.

ריכטער איז געווען ה' קאשטשעלסקי פון פוזען.

* * *

אין אנהויב דעצעמבער קימט פאר דער באקס-מעטש צווישען לאדז און בערלין.

דריי דייטשע באקס-מייסטער

האבען זיך איבערגעטראגען קיין אמעריקא, וואו זיי קענען פערדינען שווערע דאלארען.

מינכען — בערלין 0:2

דער מעטש מינכען — בערלין האט זיך פערענדיגט מיט א זיג פון מינכען

לאדז
23 נאוועמבער 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז,
28 נאוועמבער 9131

צוריק
אויף די פאזיציעס

איינע פון די כוונות פון דער אויפגעבראוזטער אנטיסעמיטישער העצע אין פוילען, וועלכע האט זיך לסוף אויסגעגאסען אין אזעלכע טראגישע פארמען, איז דער אלטער גאנג פון אלע שווארצע מאות: אנצוווארפען אן׳אימה אויף דער יודישער בעפעלקערונג, ארויסשלאגען זי פון די פאזיציעס, אויף וועלכע זי שטייט אין דעם שווערען קאמף פאר איהרע מענשליכע און נאציאנאלע רעכט, איינפלאנצען אין איהר דעם שפלות־קאמפלעקס, דאס געפיהל פון מינדער־ווערטיגקייט און דערשלאגענקייט זי זאל אנגעבען פאר א גליק שוין, ווען זי ווערט נישט געשלאגען און מאלטערטירט.

אבער דאס איז קיינמאל דער שווארצער מאה נישט געראטען — די דאזיגע טייוולאנישע כוונה און דאס מוז אויך איצט אין דער דאזיגער קריטישער צייט, נישט איינגעבען זיך די פינסטערע כוחות, וואס האבען זיך אויפגעהויבען אויף אונז מיט אזא ברוטאליטעט און אומפערשעהמטקייט.

עס פלאקערט נאך דער באדען אונטער אונזערע פיס, עס ביילען זיך נאך די פויסטען פון אונזערע שונאים, עס קלינגען נאך אלץ די לאזונגען פון שאוויניסטישען האס, פון מיטעלאלטערליכער פינסטערקייט, אבער אין דער דאזיגער גיפטיגער, פערגיפטיגטער אטמאספערע טארען מיר נישט פערלירען דאס גלייכגעוויכט און די פערספעקטיווע.

און רופענדיג די יודישע בעפעלקערונג צו בערוהיגונג, צו שטארקונג, טארען מיר אויך נישט פערגעסען די היגטער כוונות פון די העצער — ארויסצושלאגען אונז פון אונזערע פאזיציעס.

פעסט אויף די פאזיציעס! — דער דאזיגער לאזונג מוז נאך שטארקער אויסקלינגען אין די איצטיגע טעג פון צער און צארן.

די לעצטע יאהרען זענען מיר שרעקליך אפגעשוואכט געווארען דורך די גרויסע מפלות אין דעם קאמף פאר אונזער רעכט. און ס׳איז איצט נאך גרעסער די סכנה, אז די לעצטע נסיונות זאלען די ברייטע יודישע מאסען מאכען נאך אפהענגיקער, נאך אפאטישער, נאך געפאלענער אין מוט.

דאס וואלט געווען דער טרויעריגסטער אויספאלג פון די טרויעריגע געשעהענישען.

עס ליגט דעריבער אויף דער יודישער געזעלשאפטליכקייט דער חוב אלע מיטלען און כוחות אנצוווענדען אויף צו בעקעמפען אט די אפהענגיגקייט, די אפאטיע, די געפאלענקייט.

שוין פאר די געשעהענישען זענען די יודישע פאזיציעס געווען גענוג צוטרייסעלט און בעדראהט, און די לעצטע טעג האבען דעם חורבן, קען מען זיך פארשטעלען, אהן א שיער פערשטארקט. מוז זיך אנהויבען א פערשטארקטע אקציע אויף אלע געביטען פון אונזער ארגאניזירטען לעבען גוט צו מאכען די חורבנות.

יעדער איינער אויף זיין געביט, אין זיין ארגאניזאציע מוז זיך צוריקקעהרען אויף זיין פאסטען און מיט פערטאפעלטער ענערגיע מיטהעלפען ביים צוריקאויפבוי פון דער צוטרייסעלטער יודישער געזעלשאפטליכקייט.

און די יעניגע אפגעשטאנענע עלעמענטען, וואס האבען איבערגעלאזען צו שלעפען דעם שווערען יודישען געזעלשאפטליכען וואגען אויף די איבערגעלאדענע פלייצעס פון עטליכע כלל־טוער, מוזען אויך פערשטעהן די ערנסטקייט פון דעם מאמענט און צולייגען א האנד.

בפרט איז דאס שייך די יודישע שטודירענדיגע יוגענד. מיר מוזען לײדער קאנסטאטירען, אז די לעצטע יאהרען האבען מיר פון איהר געזעלשאפטליך קנאפע הילף געהאט. זי האט געפעהלט אין איהר רוב מנין ורוב בנין ביי די וויכטיגע יודישע געזעלשאפטליכע אונטערנעהמונגען און ארבייט.

די לעצטע געשעהענישען האבען זי געמוזט מאכען געזעלשאפטליך אקטיווער. זי האט געמוזט איינזעהען, אז ביי היינטיגע צייטען קען דער גורל פון דעם יחיד נישט געלעזט ווערען בלויז פון זיין אייגענער אנשטרענגונג פאר זיין אייגענער פערזענליכקייט. וויל די יודישע שטודירענדיגע יוגענד שאפען פאר זיך דערטרעגליכע בעדינגונגען פון לעבען און אויסלעבען זיך, מוז זי מיטהעלפען אויפצובויען און געזונד מאכען די סביבה, אין וועלכער איהר קומט אויס צו לעבען, און וועלכער איהר וועט אויסקומען צו ארבייטען.

— צוריק אויף די פאזיציעס! — דאס איז איצט דער געבאט פון דעם מאמענט.

— טוט אייער חוב פאר דער יודישער געזעלשאפטליכקייט! דאס איז דער רוף צו דער יודישער שטודירענדיגער יוגענד. אין די שווערע טעג, וואס זי לעבט איצט איבער, דארף דער דאזיגער רוף בעזונדערס אפקלינגען אין די הערצער פון דער יוגענד און מאכען זי געזעלשאפטליך אקטיווער, ווי זי איז לײדער געווען ביז אצינד.

ז. ר.

„יודען-קיין פאלעסטינע"
אין דער צייט פון פערווילדונג און דעגראדירונג פון דער קולטור

אין אן׳ארטיקעל א. ג. „יודען — קיין פאלעסטינע", שרייבט ד״ר י. טהאן אין „גאזעטא"... „גאווי דזיענניק":

ווידער הערט זיך דער דאזיגער אויסגעשריי, וועלכער ווערט געמאכט אלס בעליידיגונג, אלס קינדיגונג פאר׳ן לאקאטאר, וועלכער ווערט ארויסגעווארפען פון דער דירה, וואס ער האט אונגעזעצליך פערנומען. דער דאזיגער צארניגער רוף טראגט זיך פון ווילייקע ביז׳ן דניעסטער, בעזונדערס איבער דער ווייסעל, איבער דער ווייסעל אין איהר גאנצען לויף ביז צום אורקוואל. מ׳הערט אויך דעם געשריי, וואס ווערט צוגעפאסט צום ריטם און צו דער דייטשער שפראך. פון ווינען און פון דייטשען אוניווערזיטעט, אין פראג טראגט זיך דער ווידערקול פון דאזיגען אויסגעשריי, אין וועלכען מען בעמיהט זיך אריינצולעגען וואס מעהר האס און אויפרעגונג, הגם זיי זענען אונמעכטיג, ווייל זיי זענען נישט אויספיהרבאר. און נישט אויספיהרבאר איז דער וואונש דערפאר, ווייל די צייט פון מאסען־עקסמיסיעס פון לענדער איז שוין פאריבער זייט גוטע עטליכע הונדערט יאהר.

מיר הערען דעם אויסגעשריי אהן א טיפער געריהרטקייט. צוליב צוויי סיבות.

ערשטענס, דערפאר, ווייל דער ציל פון דער רייזע, אין וועלכער מען שיקט אונז, שרעקט אונז נישט אפ, נאר ציהט אונז הארציג צו. און צווייטענס, דערפאר, ווייל בלויז דער המון פרובט דאך אויף אזא אופן דורך גאסען־געשרייען ערלעדיגען א ריזיגען פראצעס פון פעלקער־וואנדערונג. די זאך איז אבער פיל מעהר פערוויקעלט, פיל טיפער פערפלאנטערט, ווי דאס שטעלען זיך פאר די גאסען־שרייער. אזא פלאנטער איז ענטשטאנען אין גאנג פון דער געשיכטע מיט די פעלקער־ישובים, אז עס זענען נויטיג זעהר ברייטע שטודיעס און זעהר שארפזיניגע וויסענשאפטליכע היפאטעזעס, כדי פעסטצושטעלען. וואו, ווער און מיט וואסער רעכט עמיצער זיצט אויף עמיצענס לאנד. אזוי אויף דער גיך וועט מען דאך דעם פערפלאנטערטען קנויל נישט אויפבינדען און נישט אויפשניידען. דעריבער ריהרט אונז נישט שטארק דער דאזיגער געשריי פון האס.

עס וואלט אלזא געבליבען — וואס? אפשר ווייטאג צוליב דער שמוציגער כוואליע פון האס, וואס געהט אן אויף אונז. אבער אויך דאס איז נישט בעווינדערט. איז דאך דער דאזיגער אויסברוך פון האס נאר איין סימפטאם מעהר פון דער שווערער קראנקהייט, וועלכע עס מאכט דורך די אייראפעאישע ציוויליזאציע. ס׳האט זיך אזוי געמאכט אויף דער וועלט, אז די יודען אלס מינדערהייט, וועלכע וויל זיך נישט לאזען דערטרינקען אין דער מעהרהייט, זענען שטענדיג ווי דער בארא־מעטער, אויף וועלכען מ׳קען בולט איבערלייענען די שטופע פון פערווילדערונג אויף דער וועלט. ווען די פערווילדערונג איז גרויס, ווען די כוואליע פון דער ציוויליזאציע זינקט זיך, דאן ווערען מעגליך אט אזעלכע א שטייגער ערשיינונגען.

„די עליטע" ווארפט ארויס אין זאקסישען גארטען זויג־קינדער פון די וועגעלעך. אדער א נאך מעהר פיקאנט שטייגער־בילדעל: א גאנצע מחנה סטודענטען שלעפט איין יודישע סטודענטקע אונטער דער וואסער־לייטונג, עס ווערט געלאזט א שטראם וואסער, און צענדליגער מיאוסע לאפעס פארען זיך אויף איהר האלז, פלומרשט ווי זיי וואלטען איהר דעם האלז געוואשען, און דערביי איז פרעהליך. און די געלעכטערס הילכען ווי די מוזיק פון ווילדסטען דזשאז־באנד. ווען זענען מעגליך אזעלכע ערשיינונגען? נאר אין דער צייט ווען די קולטור איז געפאלען און פערווילדערט. אט אזוי קומט עס פאר זייט פיל יאהרהונדערטער. אנהויבענדיג פון די „אונשולדיגע" „קארוזעלעס", וועלכע בעליידיגען ביז סוף די מענשליכע עהרע און געטליכקייט און ענדיגענדיג מיט פעטלורישע בעסטיאלישקייטען.

קענענדיג די געשיכטע און האבענדיג איהר טרויעריגע און ווייטאגדיגע ערפאהרונגען אין בלוט, נעהמען זיך די יודען נישט איבעריג איבער מיט עפעס אויסגעשרייען.

און דאך נעהם איך דעם געשריי אויף און איך רוף אויך מיט: יודען — קיין פאלעסטינע!

פערקלענערונג פון דער ארבייטס-צייט
אלס איינע פון די מיטלען אין קאמף געגען קריזיס

כמעט אין אלע אייראפעאישע לענדער, פונקט ווי אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע, ווערט איצט ארויסגערוקט דער פאסטולאט צו פערקירצען די ארבייטס־צייט, דהיינו, איינפיהרען א 40 שעה׳דיגע ארבייטס־וואך. דאס ווערט בעטראכט אלס איינס פון די וויכטיגסטע מיטלען צו בעקעמפען דעם קריזיס און זיין וויכטיגסטע בעגלייט־ערשיינונג — די ארבייטסלאזיגקייט.

דער אינסטיטוט צו פארשען די ווירטשאפטליכע קאניונקטורען אין דייטשלאנד האט בערעכענט, אז די פערקלענערונג פון דער ארבייטס־וואך ביז 40 שעה וועט געבען די מעגליכקייט צו בעשעפטיגען נאך אנדערהאלבען מיליאן מענשען, די פערקלענערונג ביז 44 שעה — 700 טויזענד מענשען. אין פוילען וואלט מען ביי אזא רעדוקציע פון דער ארבייטס־צייט געקאנט געפינען בעשעפטי־ פאר עטליכע צעהנדליג טויזענד ארבייטער.

אין דייטשלאנד האט די רעגירונג בעשטימט א ספעציעלע קאמיסיע צו פארשען די פראגע פון קאמף געגען ארבייטסלאזיגקייט. אלס איינס פון די מיטלען האט די קאמיסיע איינגעפינען פאר נויטיג איינצופיהרען די 40 שעה׳דיגע ארבייטס־וואך. דער פארשלאג איז געלעגט געווארען אין יסוד פון א ספעציעלען דעקרעט, וועלכער רעקאמענדירט איינצופיהרען די 40־שעה׳דיגע ארבייטס־וואך דארט, וואו דאס איז מעגליך צוליב ווירטשאפטליכע און טעכנישע גרונדען. דער דאזיגער דעקרעט איז שוין אין פיל פאלען איינגעפיהרט געווארען אין דער פראקטיק.

די 40 שעה׳דיגע ארבייטס־וואך איז איינגעפיהרט געווארען אין די מלוכה־אונטערנעהמונגען. אין א גאנצער רייהע אונטערנעהמונגען אין דער עלעקטראטעכנישער, כעמישער אינדוסטרי, אין די אונטערנעהמונגען פון די זעלבסט־פערוואלטונגען האט מען רעדוצירט די ארבייט ביז 40 שעה א וואך. אזוי ארום האט די בערלינער זעלבסט־פערוואלטונג געפונען בעשעפטיגונג פאר 5000 מענשען, די האמבורגער — פאר 13000 מאן.

אויך אין די פעראייניגטע שטאטען האט מען אין פיל פאבריקען איינגעפיהרט 40 שעה ארבייט א וואך. העכער א האלבער מיליאן ארבייטער איז דארט בעשעפטיגט נישט מעהר ווי 40 שעה א וואך, א חוץ דעם האט דער ספעציעלער קאמיטעט ביים פרעזידענט צו פארשען די פראגע וועגען ארבייטסלאזיגקייט איינגעפינען, אז די רעדוקציע פון דער ארבייטסצייט איז איינס פון די וויכטיגסטע מיטלען אויף צו בעקעמפען דעם קריזיס.

כדי אבער די רעדוצירטע ארבייטסצייט זאל זיך נישט אפרופען אויף דער קויפס־קראפט פון דער בעפעלקערונג, מוז אפגעהיט ווערען דער בעדינג, אז די ארבייטסלוינען זאלען ביי דער פערקלענערטער ארבייטסצייט נישט פערקלענערט ווערען. אויף דעם שטאנדפונקט שטעהען די ארבייטער און אזוי איז דער פאסטולאט טאקע פארמולירט געווארען אויף די קאנגרעסען פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען אין דייטשלאנד, עסטרייך און פראנקרייך.

150 טויזענד אינזשיניערען אהן ארבייט
די טראגעדיע פון דער דייטשער אינטעליגענץ

דער בערלינער קארעספאנדענט פון „ק. וו." דערצעהלט: אויפ׳ן וועג פון בערלין קיין ווארשא, האב איך צופעליג צוגעהערט א שמועס צווישען א דייטשען קאנדוקטאר און אן׳עלטערען אינזשענער. דער קאנדוקטאר האט מיט א געוויסען מיין בעמערקט: דאס איז דער צוג, מיט וועלכען דייטשע אינזשינערען פאהרען קיין רוסלאנד און קערען זיך פון דארטען אום. דער אינזשינער האט אויף איהם קרום א קוק געטאן און געענטפערט: טא וואס־זשע קענען מיר טון אין דייטשלאנד, סיידען בעטלען? פון שמועס האט זיך אויפגעקלערט, אז דער אינזשינער איז א ספעציאליסט פון אויסארבייטען בענזאל פון קוילען און פאהרט אין דאנבאסיין.

דער דאזיגער מין קוילען־איבערארבייטונג, האט א גרויסען עתיד, און מיט דער צייט וועט עס פערבייטען בענזין. אזוינע ווערטפולע ספעציאליסטען האבען אין דייטשלאנד קיין ארבייט נישט.

אויף צוריקוועגס האב איך געהאט די געלעגענהייט צו רעדען מיט א געוויסען אינזשינער, וואס האט זיך אומגעקעהרט פון רוסלאנד. ער איז געפאהרען אויף אורלויב צו זיין פאמיליע אין האמבורג. ווי ער האט דערצעהלט, בעקומט ער אויפ׳ן ארט, 20 רובעל א טאג, פון וואס מ׳דרעכענט איהם אראפ 15 רובעל אויף וואוינונג און עסען; חוץ דעם פלעגט מען 300 מארק אויסצאהלען יעדען חודש זיין פאמיליע אין האמבורג. ער איז געווען פון שטענדיג צופרידען פון די דאזיגע בעדינגונגען.

ביים היינטיגען טאג געפינען זיך אין דייטשלאנד 150.000 אינזשינערען אהן ארבייט און זיי קלאפען אין די טירען פון אלע וואוילטעטיגע ארגאניזאציעס. נישט בעסער איז די לאגע פון אנדערע פראפעסיעס. נישט איינצעלנע, נאר טויזענטער דאקטוירים און אדוואקאטען האבען בוכשטעבליך נישט אויף א שטיקעל ברויט. די ארגאניזאציעס פאר געגענזייטיגער הילף פון די דייטשע דאקטוירים און אדוואקאטען זענען נישט בכוח צו העלפען אלע ארבייטסלאזע קאלעגען, סוי.ענטער אדוואקאטען פערדינען ווייניגער פון א טאג־ארבייטער.

צעהנדליגער טויזענטער יונגע לעהרער׳ס זענען צוליב די לעצטע עקאנאמיע־דעקרעטען ארויסגעווארפען געווארען אויפ׳ן גאס. ס׳פערמאכען זיך שולען, קליניקעס, טעאטערס. אין יאהר 1919 זענען אין דייטשלאנד געווען 23 טויזענד ארטיסטען. אין 1931 זענען פערבליבען 12.000, פון וועלכע 7000 האבען ארבייט. פון די 7000 „גליקליכע" פערדינען 75 פראצענט ווייניגער פון 150 מארק א חודש, דערביי שפילען זיי נישט יעדען חודש. עטליכע טעאטער׳ס זענען איצט בכלל טעטיג בלויז 3 חדשים אין יאהר.

אזוי איז די לאגע פון די, וואס האבען ארבייט, א סך טרויעריגער איז, פערשטעהט זיך, די לאגע פון די ארבייטסלאזע. אין אמעריקא ברענט מען ווייץ און מ׳דערטרינקט קאווע. אין דייטשלאנד ווערען פערשוועגדעט אינטעלעקטועלע ווערטען; הונדערטער, טויזענטער פערזאנען. וואס זייערע בילדונג האט אפגעקאסט מיליאנען, זיצען אהן ארבייט. און אין רעזולטאט קומען פאר מאסען זעלבסטמארדען צווישען דער אינטעליגענץ. ס׳וואקסט די צאהל גייסטיג־קראנקע און פערברעכערס ביי דער אינטעליגענץ.

וועגען דעם קען עדות זאגען דער פראצעס פון 70־יאהריגען שרייבער שטרעקער, וואס נישט־זעהענדיג קיין אנדער אויסוועג, האט ער אונטערגעצונדען זיין ווילע, האפענדיג צו בעקומען פייער־קאסע.

דער דאזיגער פערברעכער פון אלטען און בעוואוסטען קאנסערוואטיווען ליטעראט, געוו. מאיאר פון דער דייטשער ארמיי, האט געמאכט א דערשיטערנדיגען רושם. דער פארזיצער פון געריכט, וועלכער האט פארשטאנען די פסיכיק פון אנגעקלאגטען, האט געפרעגט דעם בעוואוסטען ליטעראט רודאלף פרעסבער: צי איז אמת, אז די אינטעליגענץ איז פערכאפט פון פאניק? דערויף האט פרעסבער געענטפערט: יא, די אינטעליגענץ האט פערלוירען דעם קאפ.

צום סוף דערצעהלט דער קארעספאנדענט, אז צוליב דער שווערער לאגע איז דער גרעסטער טייל פון דער דייטשער אינטעליגענץ געווארען אנהענגערס פון ראדיקאלע פארטייען. דער קלענערער טייל איז נוטה צום קאמוניזם, דער גרעסטער טייל פערשרייבט זיך אין די רייהען פון די היטלער־לייט.

בעדינגונגען יוד. ארבייטער אויף זייער מוטער־שפראך

אין דעם טראקטאר־זאוואד אין כארקאוו, אוקראינע, ארבייטען א סך יוגענטליכע ארבייטער, און צווישען זיי א סך יודישע יונגע ארבייטער. אין דער אלגעמיינע צאהל 2000 יוגענטליכע, פערנעהמען יודען א גאר חשובען פראצענט. עס פערשטעהט זיך פון זיך אליין, אז די מעהרסטע יונגע מענשען, וואס זענען געקומען פון קליינע שטעטלעך ארום, זענען נאך ווייט נישט ענטוויקעלט, נויטיגען זיך אין פאליטישער ערציהונג, אין קולטורעלער בערייכערונג, און אזוי ווייטער. די פראגע איז: אויף וואס פאר א שפראך? די סאוויעט־רעגירונג גופא האט אויף דעם א פערטיגען, איינמאל פאר אלע מאל פעסטגעשטעלטען ענטפער: אויף דער מוטערשפראך פון די ארבייטער, ספעציעל, ווען א סך פון אט די יונגע קענען נישט קיין אנדער לשון אויסער זייער אייגענעם, איז דאך אודאי נויטיג צו בעזארגען זיי קולטורעל אויף דער מוטער־שפראך.

—=:)(:=—

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע. אלע ארט אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוועגד.
בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

בײדע האָבען זיך גע'שמד'ט צוליב ליבע
און בײדע זענען זיך מגייר איצט, װען די ליבע האָט זיך אָפּגעקיהלט

דער װאַרשאַװער ראַבינאַט האָט דורכגעפיהרט די פאָרמאַליטעטען פון איבערגעהן צום יודענטום פאַר צװײ װאַרשאַװער משומדים. בײדע שטאַמען פון אָנגעזעהענע װאַרשאַװער עלטערן, װעלכע שפּילען אַ געװיסע ראָל אין יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען. מערקװירדיג איז, אַז בײדע האָבען זיך גע'שמד'ט כמעט אין דערזעלבער צײט און צוליב דעמזעלבען צװעק. דער אונטערשײד איז בלױז, דער, װאָס גאַנץ אַנדערע סיבות צװינגט זײ זיך צוריק אומצוקעהר'ען צום יודענטום.

דער ערשטער הײסט אַלפרעד ק., 26 יאָהר אַלט, האָט אַמאָל שטודירט כעמיע.

גע'שמד'ט האָט ער זיך דעם 7טען פעברואַר 1924 צוליב פאָלגענדע געשיכטע:

דער פאָטער, אַלס גרױסער סוחר אין װאַרשא, האָט איהם אַמאָל געשיקט קײן קיעלץ צו געשעפטליכע צװעקען. דאָרט האָט ער געװאױנט אין שענסטען בעסטען האָטעל. אַ װאַנד איבער אַ װאַנד האָט געװאױנט די 19-יעהריגע פראַנצישקא ז., די טאָכטער פון אַ רײכען קריסטליכען גוט-בעזיצער אין אַ קלײן שטעטעל נעבען קיעלץ. אײנמאָל, אומקעהרענדיג זיך פון גאַס, האָט ער אױף די טרעפּ בעגעגענט די 19-יעהריגע בלאָנדע קריסטין. זי איז איהם „געפאַלען אין אױג" און ער האָט זיך אָנגעהױבען מיט איהר פאַראינטערעסירען.

בײ אַזעלכע עלעגאַנטע יונגעלײט װי אַלפרעד שפּילט עס נישט קײן ראָל. ער האָט זי צומאָרגענס געטראָפען אין האָטעל-רעסטאָראַן אױף מיטאָג און — אַנ'אײגעל אַהין, אַנ'אײגעל אַ הער — די קאָנטשאַפט איז געשלאָסען געװאָרען...

אַ פּאָר טעג האָט מען פאַרבראַכט אין קעלץ און פאַר דער צײט האָט זיך אין די הערצער פון'ם יונגעל פּאָרל אָנגעהױבען אָנצינדען אַ פײערדיגע ליבע. אַלפרעד האָט זיך גלײך אין'ם ערשטען מאָמענט איבערצײגט, אַז די 19-יעהריגע איז נישט קײן איבעריגע יודען-ליבהאָבער'ין, אַזױ װי זײן יודישע נאָז האָט איהם נישט פאַרראַטען, און פױליש רעדט ער װי װאַסער — האָט זי איהם אָנגענומען נישט פאַר קײן ייד, און דעריבער האָט זי זיך געגעבן געפינען אין זײן געזעלשאַפט.

װען די בײדע חברה-לײט זענען זיך צופאַהרען, יעדער אין זײן הײם, זענען זײ שױן געװען „פאַרסמאַליעט". מען האָט אָנגעהױבען פיהרען אַ ליבעס-קאָרעספּאָנדענץ ביז מען איז זיך װידער צונױפגעפאָהרען און מען האָט געשװאױרען אײביגע ליבע.

װאָס טוט מען װײטער? אַלפרעד האָט דאָך סוף-כל-סוף געמוזט ענטפּלעקען זײן יודישע אָפּשטאַמונג, װאָס איז פאַר איהר געװען אַ גרױסער קלאַפּ. די ליבע איז שױן אָבער געװען גרױס און פון צוריקציהען זיך האָט שױן קײן רײד נישט געקאָנט זײן.

מען האָט אָנגעהױבען רעדען תכלית-זאַכען און אין דעם פאַל האָט זי זיך אַרױסגעװיזען אַלס פרױ מיט אַ שטאַרקען כאַראַקטער און ער — מיט אַ שװאַכען כאַראַקטער. ס'האָט לאַנג נישט געדױערט און אַלפרעד האָט זיך אָפּגע'שמד'ט אין אַ קעלצער קלױסטער און חתונה געהאַט מיט דער קריסטין.

די ערשטע צײט איז דער משומד געװען גליקליך איבערגליקליך. ער האָט זײן קריסטליך װײב יעהר ליב געהאַט.

זאָגט אָבער די װעלט: „אַז אַזױ לאַנג זאָל דױערן דאָס יודישע גלות, װי לאַנג עס דױערט אַ ליבע". דאָס זעלבע איז אױך געװען מיט אַלפרעד'ן. די ליבע האָט זיך ביסלעכװײז אױסגעװעפּט און ער איז זיך מיט'ן װײב צוגאַנגען.

ער איז צוריקגעקומען צו די עלטערן, געפאַלען צו די פיס, און זיך געשװאױר'ען, אַז מעהר װעט ער אַזעלכעס נישט טון. נאָך גרױס מיה האָבען די עלטער'ן געװירקט אױפ'ן ראַבינאַט, אַז מען זאָל די פאָרמאַליטעטען דורכפיהרען און אַלפרעד איז געװאָרען צוריק אַ ייד.

* * *

װי נאָר דער „איבערגעניטשװעטער" ייד איז אַרױס פון ראַבינאַט איז אַרײנגעקומען דער 27-יעהריגער באָריס ש., אַ בלאָנדער בחור נאָך װעמען הונדערטער װאַרשאַװער מײדלעך געהען אױס פון בענקעניש.

אָט דער באָריס האָט זיך אין יאָהר 1926 בעקענט אױפ'ן טראַמװײ „16" מיט דער 22-יעהריגער קריסטין יוסטינא ל. אַ ביוראַליסטין. באָריס האָט זיך אין איהר פאַרליבט ביז איבער די אױערן און זײן רײכע קעשענע האָט איהם ערלױבט, ער זאָל אױף איהר אױסגעבען גאַר הײבשע סומען.

אַזױ איז מען געגאַנגען אַ צײט לאַנג, אָבער די קריסטין איז געװען צו איהם אײז-קאַלט. זי האָט גע'חלומ'ט פון אַ ליבע, אָבער נישט מיט קײן ייד... באָריס איז אָבער נישט אָפּגעטרעטען, ער האָט אױסגענוצט אַלע מיטלען און אַזױ װי דאָס האָט נישט געהאָלפען, האָט ער געפּרובט דאָס לעצטע: ער האָט זיך אָפּגע'שמד'ט.

ער איז געװען זיכער, אַז דערמיט װעט ער שױן יוסטינאַן נעהמען, כדי איהר צו מאַכען אַ סורפּריז, האָט ער איהר גלײך נישט דערצעהלט װעגען זײן שריט, נאָר ער האָט עס בעהאַלטען אױף אַ גוט געלעגענהײט. אין אַ חגא-טאָג איז ער אַרײן צו איהר אין שטוב, אַרױסגענומען זײן גײעם פּאַס מיט'ן קריסטליכען נאָמען און עס אַװעקגעלײגט אױפ'ן טיש. ער איז געװען זיכער, אַז זי װעט גלײך מסכים זײן מיט איהם חתונה צו האָבען, אָבער זי איז אַרײנגעפאַלען אין גרימצאָרן און איהם גאָר אָנגעהױבען זידלען, אַז דערפאַר, װאָס ער האָט זיך גע'שמד'ט, װיל זי אַפילו נישט רעדען מיט איהם.

ער איז געפאַלען צו איהרע פיס און געבעטען רחמים, זי האָט איהם אָפּגעשטױסען און ערקלערט, אַז אױב אַ מענש ענדערט זײן גלױבען צוליב אַ פרױ, איז ער אומפאַראַנטװאָרטליך און מען קאָן צו איהם קײן צוטרױ נישט האָבען.

באָריס איז אַװעק אַ פאַרשעהמטער, ער האָט שױן זאָגאַר געפּרובט בעגעהן זעלבסטמאָרד, נאָר מען האָט איהם אָפּגעראַטעװעט.

ביז דער לעצטער צײט האָט ער אױף איהר געװאַרט. ער איז געװען זיכער, אַז זי װעט דאָך מיט איהם חתונה האָבען.- זי האָט אָבער חתונה געהאַט מיט אַנ'אַנדער'ען.

דאָס האָט אַ סוף געמאַכט צו װײטע האָפנונגען און דעריבער האָט ער זיך אומגעקעהרט צום יודענטום.

דער סוד האָט זיך ענטפּלעקט אין שלאָף-װאַגאָן

נישט בחינם האָט מען אױף דער פּאָנעזאָשע געזאָגט, אַז זי איז אַ שעהן מײדעל. װאָרום װי נאָר זי פלעגט זיך בעװײזען האָבען די מאַנסלײט איהר געפרעסען מיט די בליקען און די פרױען — געפּלאַצט פון קנאה.

װאָס קומט אָבער דערפון אַרױס, אַז פּאָנעזאָשע איז בלױז געװען אַ „שעהנע פּופּע" און מעהר האָט זי גאָרנישט פאַרמאָגט.

איז נישט קײן װאונדער, אַז די פּאַצעטען, כאָטש זײ האָבען ליב צו זינגען לױב-לידער יעדעם שעהנע מײדעל, דאָך אַז עס קומט צו חתונה — לא מיט אַנ „אלף".

װאָרום װער װיל דען אַרײננעהמען אַ „פּופּע-ליאַלקע" װעלכע האָט נישט קײן גראָשען נדן און דער „פּאַפּאַ" האָט מעהר חובות װי האָר אין קאָפּ.

ס'איז אַפילו געװען אײן ענטוזיאַסט, װעלכער האָט איהר צוגעזאָגט אַ סך... ליבע נאָר די „ליבע" זאָל װאױנען אין אַ קלײן בעקװעם צימער'ל און מען זאָל נישט שמעקען צו אַ מיטאָג — האָבען אָבער פּאַפּאַ און מאַמאַ פאַרריסען די נאָז און געזאָגט: — זאָל ער נעהן דער לאַטעק.

די פּאָנעזאָשע האָט איהם אָבער אַרטור'ן ליב געהאַט און דאָך —

אָך, װי שרעקליך! זי האָט חתונה געהאַט מיט אַ פליכצװאָסען און רײכען סוחר מאַקסימיליאַן ה-בערג.

די משפּחה האָט זיך צו איהם „געװאַשען", ער האָט געשטיצט, געקױפט און בעזאָרגט יעדען אײנעם װאָס האָט זיך פאַרגעשטעלט פאַר איהר קרוב.

װי דער שטײגער, װי עס זענען זיך נוהג אַלע „אדעל" לײט, האָט אױך מאַקסימיליאַן ה-בערג בעשלאָסען צו פאַרברענגען דעם האָניג-חודש אין אױסלאַנד.

שלאָף-װאַגאָנען, עלעגאַנטע װאַליזעס, מאַמאַ, פּאַפּאַ, טשאַטשקעס, משפּחה און ענדליך — דער צוג ריהרט, דאָס פּאָר-פאָלק בעטראַכט די שװעל פון קופּע אין װעלכען זײ דאַרפען פאַרברענגען די נאָך חופּה-נאַכט.

װאָס עס האָט װײטער פּאַסירט, איז דאָך לײכט צו פאַרשטעהן, װען מען זאָל נעמען אין בכט, פאָלגענדע אומשטענדען: ה' מאַקסימיליאַן איז אַנ'עלטערער מענש ער װערט גיך מיד און נאָך גיכער שלאָפט ער אײן.

דאָס יונגע װײבעל האָט אָבער נישט געקענט אײנשלאָפען, און אױף די שפּיץ פינגערלעך האָט זי זיך אַרײנגעשאַרט אין צװײטען קופּע װאו עס איז געפאָהרען איהר ליבער אַרטור.

קאָמענטאַרען זענען איבעריג.

דערבײ מוזען מיר אָבער דערצעהלען, אַז אין קורצע איז אַרױסגעשפּרונגען פון װאַגאָן מאַקסימיליאַן ה-בערג גיך אַרײנגעלאָפען אין טעלעגראַפען-אַמט און אַװעקגעשיקט צום שװיגער-פּאַפּאַ אַזא דעפּעשע:

„מוחל. זאָל זי געהן צו איהם, מיט אכטונג מאַקסימיליאַן".

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon 12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטײלט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אַלע פּלוצימדיגע פאַרפאַלען צו יעדער צײט בײטאָג און בײנאַכט װי אױך אין אַלע אַקושעריע און גינעקאָלאָגישע הילף.

בוכהאַנדלונג נ. בערלינסקי, לאָדז
הױרש פונ'ם יודישען בוך, אָרגאַניזירט לױט דער איניציאַטיװ פון פען-קלוב. איבער 1000 בעסטע ביכער פון דער יודישער ליטעראַטור, כמעט צו האַלבע פּרײזען. אין דער רשימה געהען אַרײן די װיכטיגסטע װערק פון דער יודישער און װעלט-ליטעראַטור פון די בעדײטענדיגסטע פאַרלאַגען.
נאָר איצט האָט איהר די געלעגענהײט זיך צו פאַרשאַפען די בעסטע װערק צו האַלבע פּרײזען. קומט און זעהט אַדורך די רשימה און איהר װעט זיך איבערצײגען, דאָס בײ מיר בעקומט איהר אַלערלײ ביכער אױף די בעסטע בעדינגונגען.
בעזוכט מײן בוכהאַנדלונג אױף אַלטשטאַט 12 אין הױף, 2. שט. קױפען איז נישט פאַרפליכטעט.

א גלגול אין א שטעטעל

(סקיצע)

פון יהושע כ"ץ

פאַרהאַן אַ שטעטעל אין ליטע, הײסט זי סימגע. און אַזױ װי יעדע שטעטעל אין ליטע האָט, אַ חוץ איהר נאָמען, אױך אַ צונאָמען, האָט אױך סימגע אַ צונאָמען „סימגער מתים", פאַרװאָס עפּעס סימגער מתים? טאָ הערט-זשע אױס אַ מעשה:

געװען איז דאָס אין אַ שעהנעם זומער-טאָג, די זון האָט געסמאַליעט סכנות. מענשען האָבען געשװיצט און געפּאָכעט מיט דער נשמה פון היץ. אין פיל קלײנע שטעטעלעך פון ליטע איז אַ מנהג, אַז אין די הײסע זומער-טעג ברענגט מען, פאַר מיטאָג, די בהמות פון פעלד אין די שטאַלען אַרײן, װײל פון דער היץ זענען די בהמות אומרוהיג. אין די קיהלע שטאַלען ליגען די בהמות ביז די היץ געהט פאַרבײ.

אָבער נישט אַלע בהמות ליגען אײן אין די שטאַלען. עס ציהט זײ צו כאַפּען אין דרױסען אַ פרישען גרעזעל, אָפּגרײזשענען אַ שטרױענעם דאַך, אױף װאָס זײ האָבען שױן פון לאַנג אַ חזקה. דרעהען זײ זיך טאַקע אַרום אין די געסלעך, אָדער פאַרקריכען אונטער אַ גאַניקעל, ציהען זיך אױס און פרײכען פון היץ. איבערהױפּט האַלטען זיך „פרײ" אין דער היניזיכט שעפּסען מיט ציגען. און אױ'ן זומערדיגע פאַרנאַכטען אָדער נעכט, קענט איהר זעהן אַ כאַליאַסטרע ציגען מיט שעפּסען אױסגעלײגט אין מיטען גאַס, װי די הרוגים. װיפיל קאַמישע סצענקעס, טרעפען דאָס, װאָס מען פאַרפּלאָנטערט זיך אין אָט אַזא גאַסען-לאַגער, און מען שרעקט זיך איבער.... אָבער נישט דאָס בין איך דאָ אױסען.

יהי היום, דאַרף זיך מאַכען, אײן טאָג, אַז דער באָק, דער קאַװאַליער און דיקטאַטאָר פון אַלע שטעטעלשע ציגען, האָט זיך גענומען אַרומדרעהען איבער די געסלעך, אַזױ לאַנג ביז ער האָט פאַרבלאָנדזשעט אין שוהל-גאַס, און אַזױ װי די קלײנשטעטעלדיגע בתי-מדרשים שטעהען מײסטענס אָפען, האָט דער ציגען-דיקטאַטאָר אַזױ לאַנג אַרומגעפּאָרעט אַרום בית-מדרש, ביז ער איז אַרײן אינעװעניג.

אין די קלײנע שטעטעלעך איז מען געװאױנט צו לאָזען די טליתים אין שוהל. מען פױלט זיך צונױפלײגען זײ נאָכ'ן דאַװנען. און אַראָפּשלעפּענדיג פון זיך דעם טלית, קנױלט מען עס צוזאַמען אין אַ פּאַק אַרײן אין אַ לאַפּקע, אין אַ שטענדער. װער װעט דען דאָס גנב'ענען? מילא, דער שטאָט-באָק האָט זיך אַזױ לאַנג אַרומגעדרעהט און אַרומגעשמעקט צװישען די לאַפּקעס, ביז ער האָט אָנגעטראָפען אַ שטענדער.

שטעהט זיך דער שטענדער אױף צװײ פיס, גראָד װי אַ סטרוניע, און גיט נישט דעם באָק דעם װעג, האָט דאָס דעם העררשער פאַרדראָסען, און ער האָט דערלאַנגט דעם „חצוף" אַ זעץ מיט זײנע גרױסע הערנער, אַזױ אַז דער שטענדער איז גלײך אומגעפאַלען מיט אַ טראַסקערײ. נאָר דאָ האָט עפּעס פּאַסירט: װען דער באָק האָט אַ בױג געטאָן דעם קאָפּ, אַ יאָג צו טון אין שטענדער, האָט ער פאַרטשעפּעט אַ בריט פון אַ טלית, װאָס איז אַרױסגעהאַנגען פון שטענדער.

פון דעם טראַסק האָט דער באָק זיך אַ רוק געטאָן אױף צוריק, אָבער ער האָט, װי געדערים, מיטגעשלעפּט דעם טלית. צוערשט האָט ער גענומען פּאַרשקענען, און נאָכדעם דרעהען מיט'ן קאָפּ שױן אין כעס. עס האָט אָבער נישט געהאָלפען. װאָס מ'עהר ער האָט געאַרבײט מעשים פּטור צו װערען דערפון, אַלץ מעהר האָט ער זיך פאַרפּלאָנטערט און אין אַ פּאָר מינוט אַרום איז ער געװען אײנגאַנצען אײנגעװיקעלט אין טלית.

דערװעהן אַזא מעשה, איז דער באָק אַרױס פון די כלים און גענומען שטעכען אױף רעכטס און אױף לינקס, און גענומען לױפען צום טיר, אומװאַרפענדיג אַ לאַפּקע מיט אַ בולדערײ. פון שטאַרקען קלאַפּ האָט ער זיך דערשראָקען און האָט בײם טיר איבערגעקעהרט אַ פולען האַנט-פּאַס מיט װאַסער. פון שוהל איז ער אַרױס מיט אַנ'אימפּעט און גענומען לױפען איבער'ן גאַס, װאַרפענדיג מיט'ן קאָפּ. אָנשטױסענדיג זיך אָן אַ װאַנד, אָן אַ סלופּ, שטעכט ער און ברומט און קען זיך בשום אופן נישט אַרױספּלאָנטערן פון דעם אָנשיקעניש.

איז װי מען האָט נאָר דאָס דערזעהען אין גאַס, איז געװאָרען אַ מהומה. װאָס איז דאָס? װער לױפט דאָס עפּעס אײנגעװיקעלט אין אַ טלית? נישט אַנדערש, אַ מת?! האָט זיך אָנגעהױבען אַ חתונה, אין פינף מינוט אַרום איז קינד-און-קײט געװען אױף די פיס. צום באָק האָט קײנער נישט געװאַגט צוצוגעהן. טאָ, װאָס טוט מען? איז מען די מיבוש אַװעק צום רב, און אױף גיך דערצעהלט, װאָס עס טוט זיך אין שטעטעל.

אױפ'ן רב איז אָנגעפאַלען אַנ'אימה ופחד. ער האָט שױן געהײסען „נעהמען טון אין דעם", דאָס הײסט, מען זאָל שױן געהן אין שוהל, זאָגען תהלים, און נאָכדעם געהן אױפ'ן „רײנעם אָרט" בעטען מחילה בײ די מתים. זענען אַלע אַװעק אין שוהל, זיך אָנגעטון אין די טליתים און גענומען זאָגען תהלים מיט געװײן, אַז עס האָט פאַרהילכט די שוהל. װײבער האָבען געקװיטשעט, געפּראַװעט היסטעריקעס, קינדער האָבען געליאַרעמט, עס האָט זיך געטון חושך!

מיטאַמאָל איז אַ ייד געפאַלען אין חלשות. װאָס איז? לאָזט זיך אױס, אַז בײ דעם יודען פעהלט דער טלית.... דער „מת" האָט זײן טלית! האָט ער זיך שטאַרק דערשראָקען, איבערגעקעהרט, אַ בלאַסער, די אױגען-װײסלעך, און געגעבען אַ פאַל אַנידער. האָט מען איהם אָפּגעמינטערט, געמײסט און אַנידערגעלײגט אױף אַ באַנק.

נאָכדעם האָט דער רב געזאָגט אַ קדיש, אַרױף אױפ'ן בימה און גענומען זאָגען מוסר דעם עולם, מען זאָל זײן גוט און פרום. אָט, זעהט מען דעם רעזולטאַט פון זײן נישט קײן ערליכער ייד.... דער „מת", האָט בעבעך, קײן רוהע נישט, און מוז, נעבעך, אַרומװאַנדערען אױף אונזער זונדיגער װעלט ביז ער װעט געפינען זײן תיקון א. אַז. װ. איז געװאָרען װידער אַ געװײן און אַ געפילדער, אױש טױב צו װערען.

אַז מען האָט זיך גענומען קלײבען געהן אױפ'ן „רײנעם אָרט", לאָזט זיך מיטאַמאָל אַרײן אין שוהל האַצע די װאַמפּ, אַ ייד אַ ליץ, אַביסעל „אַ װײכע קאָפּ" און אַ גרױסער עזות-פּנים, מיט אַנ'אױסגעשמירטען, צוריסענעם טלית אין האַנד. דערזעהן אַנ'עולם אין שוהל, איז ער צוערשט שטעהן געבליבען אַ װײלע, נישט פאַרשטעהענדיג, װאָס דאָס בעדײט אַזא זאַך אין מיטען דערינען, ער איז באַלד צוגעגאַנגען צום גע'חלש'טען יודען, װעלכער איז שױן געשטאַנען און געזאָגט תהלים אַ פאַרװײנטער, און געזאָגט אַזױ:

— ר' לײזער, איהר זוכט געװיס אײער טלית. אָט איז ער, נאָט אײך, אָבער אױף אונזערע שונאים געזאָגט, ס'אַ־אַ פּנים עס האָט שױן איצט, אײער טלית. דער שטאָט-באָק אַ מיתה-משונה אױף איהם, האָט דערפון געמאַכט אַ שמאַטע. איך קום פון דאָרף אַרײן אין שטעטעל, טרעף איך דאָס נישט דעם באָק פאַרװיקעלט אין אַ טלית? מאַהלט אײך, אַז װי איך האָב דאָס דערזעהן, האָט ער זיך נישט געגנאַ־ט. אַ שטעקען האָב איך אױף איהם צוהאַקט. נאָר זאָגט מיר, װי קומט דער באָק צו אײער טלית?... װאָסי, עס איז אײך נישט גוט געװאָרען? יודען, װאַסער!....

— — — — — — — — — — — —

אַז האַצע די װאַמפּ האָט זיך דערװאוסט װעגען װאָס דאָ האַנדעלט זיך, האָט ער זיך אַנגענומען בײ די באָקעס און זיך אַזױ שמאַ־ק צולאַכט מיט זײן רעדעלדיגען געלעכטערל, אַזש עס האָט געעגבערט אין די אױערען. אַלע האָבען זיך אומגעקוקט ערשטױנט אױף דער העזה פון אַ יודען צו לאַכען אַזױ משונה'דיג אין אַ „מקום קדוש". ער האָט אָבער זיך באַלד אָפּגערופען:

— יודען, געהט אַהײם, מען װעט אײך צוטראַגען די ביסעל סחורה פון די בײדלעך, װאָס ט'איהר זיך אַזױ דערשראָקען פאַר'ן באָק אין טלית? נישקשה, פאַר איהם דאַרפט איהר קײן תהלים נישט זאָגען. איך האָב איהם די בײנער צובראָכען. אַז דער שװאַרץ-יאָהר האָט איהם שיער נישט גענומען...

אין ערשטען אױגענבליק האָט מען די אױערען נישט געגלױבט. מאַלע װאָס האַצע פּאַלט אײן פאַר „שטיקלעך"! אָבער שפּעטער האָט מען זיך פאַרט אַרומגעזעהן, װאָס מען האָט דאָ געטון און אַנגעמאַכט אַזא זאַװערוכע, אַז אױסגעזעהן זאָל מען װערען. האָט מען זיך, פאַרשעהמטע, שטיל, אײנציגװײז אַרױסגעכאַפּט פון שוהל.

—=:O:=—

אטאמאן סעמיאנאוו און ציגאנקא מאשא

דאס איז איינע פון די שרעקליכסטע קאפיטלען, וואס ווערט מיט בלוט פערשריבען ווערען אין דער היסטאריע פון דער רוסישער רעוואלוציע... מעשה סעמיאנאוו, איז נאך ווייניג בעשריבען געווארען אין דער פרעסע בכלל און אין דער יודישער בפרט...

אין יענער צייט, ווען גאנץ אוקראינע און וואהלין זיינען אונטערדריקט געווען אונטער דער ממשלה פון פעטליורע, מאכנא, גריגאריעוו און אנדערע האט הינטערן בייקאל געהערשט דער קאזאק סעמיאנאוו מיט א באנדע פון רוצחים און גזלנים, וועלכע ער האט צונויפגעזאמעלט פון די עכטלאפענע קאטארזשניקעס און אנדערע פערברעכערישע עלעמענטען פון דער אונטערוועלט — א ווייגעשריי האט זיך געטראגען איבער'ן גאנצען געגענד פון זייער שוידערליכען בארבאריזם, פון די גרויזאמע אקטען איבער דער שיצלאזער בעפעלקערונג. — רוסען, יודען, מאנגאלען, קיינער האט נישט געקאנט אויסמיידען די אכזריות, די רציחות פון אטאמאן סעמיאנאווס באנדע, נאר מיט גאלד האט מען זיך געקאנט ראטעווען.

סעמיאנאוו מיט זיין באנדע האט נישט געהאט קיין שום פלאן פון אנ'אנטיבאלשעוויסטישער בעוועגונג. — דאס איז געווען פשוט אנ'ארגאניזירטע באנדע צו „כאפען פיש אין ברודנעם וואסער", צו גזלנען און צו ראבעווען.

אין יענער צייט, וועלכע איך בעשרייב דא, איז סעמיאנאוו געווען א מאן אין די מיטעלע יאהרען, מיטעלער וואוקס, מיט אנ'אומגעלומפערטער פיגור, מיט א שווערער בעוועגונג ווי א בער, מיט א בייזען פנים, א געשוואלענער, און בלוט פערגאסענע אויגען. זיין בעציהונג צו די, וואס האבען געהאט די געלעגענהייט מיט איהם זיך צו בעגעגענען איז געווען אנ'אומענשליכע, א ברוטאלע.

ווערענדיג דער אטאמאן, האט סעמיאנאוו פער שפרייט זיינע חברה־לייט איבער'ן גאנצען הינטער בייקאלישען אייזענבאהן־וועג, ער אליין מיט זיין „שטאב" האט זיך בעזעצט אין דער שטאט טשיטא. אהער האט מען געפיהרט די געראבעוועטע ברילאנטען, גאלד און אנדערע ווערט־זאכען. אהער האט מען אויך געפיהרט די יעניגע וואס האבען נישט געגעבען קיין קאנטריבוציע, און די, וואס מען האט חושד געווען אין בעהאלטען זייער פערמעגען, — דא אין שטאב האט מען געמשפט און געפייניגט; דא האט מען גענייזקט, דא האט מען געשאסען, — דער שטאב איז פערוואנדעלט געווארען אין א שחיטה־שטיבעל, סעמיאנאוו אליין מיט זיינע שטאב־גענעראלען האט דעם גאנצען קיילעכדיגען מעת־לעת געשיכור'ט. זיי האבען זיך געבאדען אין וויין און אין בלוט.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס סעמיאנאוו האט געפיה'רט זיין טעטיגקייט אונטער'ן צייכען פון אנטי־באלשעוויזם, איז ער געווען זעהר ווייניג, פאפולער אפילו צווישען אלע אנדערע אנטיבאלשעוויסטישע קרייזען, אין וולאדיוואסטאק האט מען דערציילט אזא פאקט:

סעמיאנאוו האט זיך געווענדעט צום גענעראל דעניקין מיט א פארשלאג צו העלפען איהם „ראטעווען רוסלאנד" און דעניקין האט איהם דערויף געענטפער'ט: „וואנטוריסטען אנערקען איך נישט און אזעלכע ווי דו דארף מען אויפהענגען".

אין סאמע ב־ען פון אט ד יאלע שטוינענדע ארגיעס, האט סעמיאנאוו געבראכט קיין טשיטא א געליבטע, ער האט איהר גענומען פון א כארבינער שאנטאן, וואו זי האט געזונגען אינטער דעם נאמען „ציגאנקא מאשא".

דאס איז געווען א פ־וי פון 22—23 יאהר, מיטעלען וואוקס, מיט שיינע ענטוויקעלטע פארמען, מיט א סימפאטישען פנים, ענליכען צו א סעמיטישען, מיט שווארצע אויגען אונטער געדיכטע און במעט צונויפגעוואקסענע ב־עמען, א גלייכער, א ביסעל א פערריסענער נאז, שיינע ליפען, גלייכע ווייסע ציין, שווארצע לאנגע האר. לויט איהר פאס איז זי געווען אנ'עכטע קאצאפקע: א מיעשטשאנקע פון דער שטאט קאזלאוו, אין טאמבאווער גובערניע — מאריא מיכאלאוונא זעלעניגא". די בעקרוינטע מיט גאלד און צויבער טראגענדע מאשא, ווי א פרוי פון שאנטאן, געוואוינט צו פיל הולטאיסטווע מיט א צורעשטען כאראקטער האט אנטייל גענומען איז אלע אר־גיעס פון איהר געליבטען אטאמאן, אבער אין דער זעלבער צייט זענען איהר שטארק נישט געפעלען געווען די רציחות און בלוט־פערגיסונגען.

אין א קו־צער צייט האט מאשא מיט איהר רייץ און פייער אזוי פער'כישופ'ט דעם פערליבטען אטאמאן, אז זי איז געווארען זיין רעכטע האנד, זיין ראטגעבערין, זי האט גענומען אין איהרע הענד די גאנצע מאכט. זי איז געווארען די הערשערין און די פערטיידיגערין פון די, וואס זענען אריינגעפאלען אין די הענד פון סעמיאנאווס חברה לייט, זי האט צוריסען די טויט־אורטיילען, וועלכע די שטאב־גענעראלען פלעגען אונטערטראגען דעם שיכור'ען אטאמאן אונטערצושרייבען.

די פערצווייפעלטע, אויסגעמאטערטע, בעפעלקערונג האט אנגעהויבען פרייער צו אטעמען, איצט, פלעגט מען זיך שוין מיט אלע בקשות ווענדען נאר — צו מאריא מיכאילאוונא. — „מאטושקא צאריצא" מאריא מיכאילאוונא איז געווארען כאפו־לער, ווי א געקרוינטע קייזערין. אין אלע פאטאגראפיעס איז געווען ארויסגעשטעלט איהרע בילדער אין גרויסע פארמאטען און מען האט זי געקויפט.

כאראקטעריסטיש, אז אפילו סעמיאנאווס גענעראלען, אפיצירען און סאלדאטען זענען געווען העכסט צופ־ידען מיט זייער פאקטישער הערשערין און האבען איה־ פשוט געליבט.

מיט אט דער בעריהמט געווארענער „ציגאנקא מאשא" בין איך בעקאנט געווארען מיט א צייט פריהער: דאס איז געווען אין הערבסט 1917 אין וולאדיוואסטאק. דארטען האט מען אפטמל געקאנט בעגעגענען אנ'אינטערעסאנטע פארל: ער א יונגערמאן פון 22—23 יאהר, איז געקומען קיין וולאדיוואסטאק פון ירושלים, ער האט מיט זיך געבראכט א היפש פעקעל „פונטען". דא האט ער דערזעהען די „ציגאנקא מאשא" און ער איז שטארק פערכאפט געווארען ווי א קוטע טרוקענע היי פון אנ'אנגעצונדענער שוועבעלע. ער האט איה־ גענומען פון שאנטאן צו זיך אין האטעל צימער.

געוואוינט האבען זיי אין דעם זעלביגען האטעל, וואו איך האב געוואוינט. מיר זענען גוט בעקאנט געווא־ען. מאשא, א פשוט'ע מיט קליינער בילדונג — בעזיצט אבער נאטירליכע, איינגעבוי־רענע, שיינע אייגענשאפטען, זעהר א גוט־הארציגע און איהר גאנצער אויסזעהען מאכט א גוטען איינדרוק.

שטיל און גלאט האט זיך געצויגען דאס לעבען פון דער פערליבטער פארל, ביז עס איז געקומען, וואס האט געמוזט קומען: „צוזאמען מיט די פונטען איז אויסגערונען די ליבע".

א שווארצע קאץ איז זיי דורכגעלאפען און מאשא האט פערלאזען איהר געליבטען און האט זיך אומגעקעהרט אין כארבינער שאנטאן. ווי שוין געזאגט, האט איהר פון דארטען גענומען סעמיאנאוו.

(ווייטער מארגען)

דער אינדיאנער בעצוו'נגט פייגעלע'ן

(סוף).

א רגע האט זיך אין איהר א האפנונג אנגעצונדען. אפשר וועט זי עמיצער קומען ראטעווען, איצטער. זי האט זיך אפילו דערמאנט אין בריף, וואס זי האט אוועקגעשיקט אהיים און איהר האט זיך געדוכט, אז אט אט וועט דער טאטע אנקומען... זי האט געוואלט נאך עפעס כאפען און וואר־פען, אבער דער טיגער איז צו צו איהר, ער האט זי מיט ביידע הענד אנגעטאפט ב יידי פיס און זי אויפגעהויבען שטא־ק הויך, זי האט געגרייכט די סטעליע, זי האט איהם געוואלט אנכאפען ביי עפעס, און נישט געקענט, זי איז געווען צו הויך, זי האט קוים דערלאנגט צו זיינע האר און א ריס געטון, ער האט זי אנגענומען ביי די הענט אויך און ארייגגעוואר־פען אין בעט, ער האט ווידער ארויסגעשטעלט א קני אויף איה־ע הענט און מיט'ן קערפער צוגעדריקט איהרע פיס, זי האט געצאפעלט ווי א יישעל און געקרעכצט:

— וואס ווילט איהר? טאטע. איציק, מאמע.. וואו זענט איה־!? קיינער נישטא?

און ע־ האט זי געגלעט אין געגלעט, אריינגעווא־פען אין א פיבער, אין געשטיקט מיט די ליפען און געבע־יהט מיט'ן אטעם פון מויל, וויפיל האט דאס געדויע־ט? זי האט פערלוירען יעדען בעגריף פון צייט, זי האט אנגעהויבען פע־לירען דאס בעוואוסטזיין, זיינע קושען זענען אלץ געווא־ען שטיקעדיגער און הייסער. זי האט זיך שוין מעהר נישט געצאפעלט, איה־ האט שוין זיך גענומען דוכטען. אז לעבען איהר איז דער טאטע, די מאמע. איציק... יא, איציק... דאס גלעט ע־ דאך איהר... פארוואס זשע האט זי געפ־עגט, זענען זיינע הענד אזעלכע שווא־צע. איציק? ער האט איהר פע־מאכט דאס מויל מיט זיינע שווע־ע ליפען...

און ווען דע־ בייזער טיגער האט זיך איבגאנצען געגעבען א וואר־ף ארויף אויף איהר, האט זי אין איינא ויגענבליק דע־פיהלט אז עפעס געשעהט מיט איהר, וואס איז דאס ערגסטע... זי האט נאר איין הייזעריגען געשריי ארויסגעלאזט,. מעהר האט זי שוין גאר־נישט געדענקט...

— — — — — — — — — —

ווען זי האט זיך אויפגעכאפט פון דער חלשטקייט, איז אין צימער קיינער שוין נישט געווען, זי האט דאס בעוואוסטזיין צו־יק בעקומען לאנג צאם, גלייך עמיצער וואלט איהר גענומען טריפען וואריים בלוט אין די קאלטע אדערן... זי האט געפיהלט ווי א מענש, וואס האט געמיינט אז ע־ איז געשטא־בען, און ער דערפיהלט פאוואלי, ווי ער ווע־ט צוריק לעבעדיג, זי האט געפיהלט א זיסקייט, א פיינליכע הנאה... זי האט גא־נישט געדענקט, וואס מיט איהר איז געשעהען... זי האט נאר געפיהלט, ווי דאס בלוט ווע־ט איהר וואס אמאל ווארעמער, דאס הא־ץ הויבט אן קלאפען און זי האט הנאה געהאט...

זי האט געפ־ובט זיך בעוועגען און דערפיהלט א וועהטאג אין יעדען אבר, זי האט זיך שוין מורא געהאט א ריהר צו טון... זי האט גענומען קוקען מיט ד יאויגען אויף זיך אליין, דעם קאפ האט זי נישט געקאנט אויפהויבען, האט זי געסטא־שעט מיט די אויגען, זי האט געזעהען, אז זי איז העכ־ האלב נאקעט, טאקע גא־ נאקעט. און דאס ביסעל קליידע־, וואס זענען נאך דא אויפ'ן איבערשטען טייל קע־פער איז צעריסען און צעפיצעלט, און אינגאנצען ליגט זי עפעס ווי זי וואלט געברענט אין מען האט זי אפגעלאשען...

— גאט — האט זי געקרעכצט — וואו בין איך? וואס איז מיט מי־?

זי האט זיך געוואלט דע־מאנען וואס מיט איה־ איז געשעהן און נישט געקאנט, זי האט געזעהן קיא־ע, קיאטרע, דעם טייך, דעם טאטען, די מאמע, די שוועסטע־... דערנאך האט זי געזעהען איציק'ן.. ע־ איז אין דער היים ביי זיי, ער געהט צום טייך מיט איהר... אט קומט ער נישט... פארוואס קומט ע־ נישט? דער טאטע פאהרט איהם זוכען... און אט איז די חתונה.. א שעהנע כלה — הע־ט זי זאגען — אבער אויך א שעהנער חתן... און אט איז די שיף... אוי, איציקל, מי־ איז אזוי נישט גוט... וועט אלע זעקס און צוואנציג טעג זיין אזוי נישט גוט? און ע־ לאכט: „ניין, ניין, פייגעלע... נאר דער ע־שטער טאג, אמאל אויך דע־ צווייטע־... נישט מעהר? און אט איז ריא דע זשאניירא, אוי, וואסא־ע הויכע בערג! זאג נאר, איציקל, פון אט דעם בארג קאן מען נישט אריבער־שפרונגען אויף דעם קיאטרער בארג? "און אט איז מען שוין אין בוענאס איירעס. „אוי, וואסערע מיאוסע מענשען דיינע בעקאנטע זענען, איציק"... און איציק איז נישטא... דע־ טאטע איז נישטא, אז ער זאל איהם געהן אויסזוכען, און ברענגען, איז ער נישטא...

און אזוי ווייטער און ווייטער, צוריקצוועגס, האט אין איהר אלץ דערוואכט, זי האט אלץ איבערגעלעבט פון ס'ניי, און זי האט געוויינט און געלאכט און געוויינט — די טרערענדיגע אויגען האבען זיך עטליכע מאל צעשיינט, און דערנאך האט זי שוין נאר געוויינט... און זי האט זיך פאוואלי דערמאנט אן דע־ לעצטער נאכט, ווער איז געווען יענער מענש? טאקע א מענש, צי א חיה...? און וואס האט ער געוואלט?... די איבערלעבונגען זענען געווארען בולטער, זי האט געזעהן קלאר און ...ענדיג ביז צו דעם לעצטען מאמענט... און וואס אין ווייטער געשעהען?... עס האט איהר א בליץ געטון אין מוח און איהר איז קלאר געווארען אלץ, זי האט געגעבען א געשריי און זיך אריינגעביס־ן מיט די ציינער אין די פינגער אריין... אין קערפער האט זיך איהר צוגאסען א מידקייט און אפאטיע... „שוין, שוין", האט זי געמורמעלט צו זיך אליין — מען דארף שוין נישט קיין בריף צום טאטען, צו דער מאמען, צו איציק'ן, צו קיינעם נישט... זי האט פאוואלי ווידער פערלוירען דאס בעוואוסטזיין און באלד אין חלום געוויינט און געלאכט. זי האט לאנג לאנג נישט געעפענט די אויגען און ווען דער דינער איז אריינגעקומען זי פרעגען, צי זי וויל טיי, האט זי איהם אנגעקוקט מיט גלייכגילטיגע גלעזערנע אויגען און אוועקגעדרעהט דאס פנים פון איהם.

און אז זי האט זיך ווידער אויפגעכאפט פון דער האלבער פערחלשטקייט איז איהר נאך קלארער געווא־ען וואס מיט איהר איז געשעהען און זי האט זיך געפיהלט בעליידיגט, שוואך און דערשלאגען. זי האט אין זיך קיין פיצעל ווילען נישט געפיהלט איה־ האט זיך נישט געוואלט א ריהר טון מיט אן אבר, קיין גלאז טיי האט זי נישט געוואלט טרינקען. זי האט נאר געוואלט ליגען, ליגען און פערלירען דעם שכל און דעם זכרון און שטארבען... זי האט שוין נישט גערופען איציק'ן, נישט דעם טאטען, נישט די מאמען, נישט גאט, נאר גערופען — טויט, טויט, וואו ביזטו?...

צום זכרון
פון ג' פובליקום!
מיר עמפפעהלען
דעם קאנקורענצלאזען
פילם־רעפערטואר
פון קלאנג־קינא טעאטער
„CAPITOL"
„די בלום פון אלזשיר"
דאס הארטע און פול מיט געפיהלען
און ראמאנטיזם לעבען פון זעלנער
פון פ־עמדלענדישען לעגיאן.
„דאס גרויע הויז"
Wallace Beery עפאכע־קרעאציע
„מיט דער פירשטינ'ס
בעפעהל"

פערשידענע קאטעגאריעס גנבים

קאסע־ברעכער געהערען צו דער „אריסטאקראטיע" פון דער גנבה'שער וועלט. — „קלאווישניקעס". — „שפרינגער"

פונקט ווי איבעראל, עקזיסטירט אויך אין דער פערברעכערישער וועלט א געוויסער סיסטעם.

די גנבים־בראנזשע טיילט זיך אויף קאטעגאריעס, צו דער ערשטער און העכסטער קאטעגאריע פערעכענען זיך די קאסע־ברעכער. דאס איז די אזויגערופענע „שמיעטאנקע", די „אריסטאקראטען".

כדי צו ווערען א קאסע־ברעכער מוז מען האבען געהעריגע קוואליפיקאציעס. קודם־כל מוז מען זיין א פאכמאן: א מעכאניק אדער א שלאסער. עס זענען זאגאר פארהאן קאסע־ברעכער מיט אקאדעמישער בילדונג.

כדי א קאסע־ברעכער זאל קענען ארבייטען מוז ער קודם־כל זיין א פערמעגליכער מענש. די חפצים, וואס מען מוז האבען, כדי אויפצורייסען א קאסע, קאסטען זעהר טייער. דאס צוקריגען זיך צו דער באנק־קאסע אין טשענסטאכאוו האט אפגעקאסט 10 טויזענד זל.

טיילמאל ארבייט מען חדשים־לאנג ביי מאכען אונטערגראבונגען און דאס קאסט זעהר פיל געלד, דערפאר זענען זיך די קאסע־ברעכער נוהג, אז אויב עס געלינגט א גוט שטיקעל ארבייט, גיהט מען זיך דערנאך ארום חדשים־לאנג און מען רוהט זיך אויס.

דעריבער זענען ס'רוב קאסע־ברעכער זעהר רייך, דער בעריהמטער גנב „שפיצברודעק" פערמאגט אין ווארשא עטליכע הייזער.

די קאסע־ברעכער האבען זייער „עסיק". זיי גיהען נישט אויף קיין „נאסע" ארבייט, ד. ה. דארט, וואו מען מוז ערמארדען א מענש. עס איז א בעקאנטער פאקט, דאס דער קאסע־ברעכער דוביעצקי האט זיך אין דער לעצטער מינוט אבגעזאגט פון אנ'אנפאל, ווייל עס איז געווען פערבינדען מיט דערמארדען א מענש.

טיילמאל טוען זיי אפ פיינע שפיצליך. ס'האט פאסירט. אז ביים עפענען א קאסע, האבען זיי גארנישט געטראפען, האבען זיי דארט אריינגעלעגט 5 זל. פאר'ן בעל־הבית, ער זאל זיך כאטש האבען מיט וואס צו טרייסטען.

צו דער צווייטער קאטעגאריע איינברעכער געהערען די אזויגערופענע „קלאווישניקעס", ד. ה. א גנב, וועלכער ארבייט מיט א וויטריך, זיי עפענען א וואוינונג מיט א וויטריך אדער מיט א צוגעפאסטען שליסעל.

יעדער א „קלאווישניק" נעמט זיך צו דער ארבייט קלינגט ער פריהער אן אין דער טהיר. אזוי ארום איבערצייגט ער זיך, צי עס איז ווער פערהאן אין שטוב.

דעריבער איז נישט צווייפעלהאפטיג, ווען מען העגגט אן א שלאס ביי דער טהיר. א שלאס איז נישט קיין וויכטיגער פאנצער געגען א גנבה, דערפאר איז עס פאר'ן גנב א בעווייז, אז ס'איז קיינער נישטא אין שטוב.

צו דער קאטעגאריע שטוב־גנבים געהערען אויך „שפרינגער", דאס זענען די, וואס גיב'ענען ארויס פון קארידאר א מאנטעל אדער עפיס אנדערש. א „שפרינגער" קלינגט נישט אן אין דער טהיר, נאר ער קלאפט־אן. רופט זיך קיינער נישט אן, עפענט ער מיט א וויטריך די טהיר און כאפט אלץ, וואס עס קומט איהם אונטער. טאמער קומט ווער אריין פלוצלינג אין קארידאר, רופט ער זיך אן:

— ענטשולדיגט מיר זעהר, כ'האב געטראפען די טהיר געעפענט. בין איך געקומען אייך ווארענען, ווייל מען קען אייך נאך, חלילה, בעגנבענען.

עס איז פארהאן נאך א קאטעגאריע „ליפקאוושעס". זיי קריכען דורכ'ן פענסטער און זיי זענען ספעציאליזירט צו שניידען שויבען.

:X:

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 23 יג כסלו תרצ"ב

נאוועמבער

זון־אויפגאנג 7.08
זון־אונטערגאנג 3.88

וועגען דעם גרויזאמען מארד אין „קאכאנובקא"

דער מערדער בעדויערט נישט זיין טאט. — ער איז א געוו. ארבייטער פון דער „ווידז. מאנופאקטור"

די אויספארשונג ווערט געפיהרט אין דער פראצעדור פון שנעל־געריכט

די ידיעה אין בעכטיגען „נייער פאלקסבלאט" וועגען דעם אויזטערלישען מארד אין „קאכאנובקע" וואו א גייסטיג קראנקער האט ערמארדעט דעם יודישען בחור אברהם יעקב שניאטאווסקי, האט אין דער שטאט בעמאכט א פיינליכען איינדרוק. איצט דערוויסען מיר זיך נאך וועגען דעם מארד ווייטערדיגע פרטים:

נאכ'ן אויספיהרען דעם שרעקליכען מארד, האט זיך דער משוגענער בערוהיגט, און שטעהענדיג נעבען טויטען קערפער פון וועמען ס'האט געשטראמט בלוט, האט ער עטליכע מאל איבערגעחזרט: „ניעך בענדזשע פאכוואלאני". די פאליציי און די שפיטאל דינער, האט ער געשטעלט א העפטיגען ווידערשטאנד, און נישט געלאזט זיך ארויספיהרען. נאך גרויסער מיה האט איהם די פאליציי געשמידט אין קייטען. פיהלענדיג די קייטען אויף די הענד, האט ער ווידער בעקומען א שגעון־אנפאל. דאס זעלבע האט זיך איבערגעחזרט אין אויספארשונגס־אמט, וואו ס'איז איהם קוים געלונגען צו בערוהיגען.

אויפ'ן ארט, וואו ס'איז איהם געשעהען דער מארד, איז אנגעקומען איגנספ. נאסעק, וועלכער האט אדורכגעפיהרט אנ'אויספארשונג, מ'האט געמיינט, אז דער מארד האט אנ'אנטיסעמיטישען הינטער גרונד.

נעכטען האט דער מערדער זיך בערוהיגט. אויף דער פראגע, פארוואס ער האט ערמארדעט שניאטאווסקין, האט ער געענטפערט, אז ער ווייסט אליין נישט פארוואס, איבעריגענס בעדויערט ער נישט זיין טאט.

נאך דער אויספארשונג, איז ער צוריק אפגעשיקט געווארען קיין „קאכאנובקע", וואו ער וועט זיין אונטער אבסערוואציע.

די אויספארשונג ווערט געפיהרט אין דער פראצעדור פון שנעל־געריכט. אויב ס'וועט זיך בעשטעטיגען, אז דער מערדער האט אויסגעפיהרט דעם מארד פון א שגעון־אנפאל וועט די אויספארשונג אינגאנצען אפגעשטעלט ווערען.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז דער מערדער, ווינצענטי דערענדאזש אלט 28 יאהר. א הויכער, פעסטגעבויטער פערשוין. אין „קאכאנאווקע" געפינט ער זיך זייט 2 יאהר. ער איז א געוועזענער ארבייטער פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור".

צו 16 יאהר איז ער אריינגעטרעטען אין דער ארמע אלס פרייוויליגער. אין יאהר 1920 איז ער אריינגעפאלען אין געפאנגענשאפט צו די באלשעוויקעס. ער איז בעפרייט געווארען אלט אויסטויש אויף א באלשעוויסטישען געפאנגענעם. אין געפאנגענשאפט איז ער קראנק געווארען אויף א שווערע נערווען־קראנקהייט. אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" האט ער געארבייט ביז'ן יאהר 1929. נאך א האלב יאהר זיין אין „קאכאנאווקע" איז ער אינגאנצען געזונד געווארען אזוי, אז אין משך פון די לעצטע 18 חדשים, זייט ער ארבייט אלס ארבייטער אין דער שפיטאל־קוך, האט ער קיין איינמאל נישט בעקומען קיין נערווען־אנפאל.

נעכטען האט ד'ער געריכט־דאקטאר הורוויץ דעם ערמארדעטען שניאטאווסקי געפלמס'ט. ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס שארפע מעסער האט אדורכגעהאקט די ברוסט־קאסטענס, ס'הארץ און די לעבער, דער זעץ מיט'ן מעסער איז געוועזן אזא שטארקער, אז דער שפיץ פון מעסער איז ארויס פון דער צווייטער זייט.

אויף דער ביטע פון די עלטערן, איז דער טויטער קערפער ארויסגעגעבען געווארען, און נעכטען איז אין אלעקסאנדער פארגעקומען די לויה.

אין דער לויה פון דעם טראגיש אומגעקומענעם אברהם יעקב שניאטאווסקי, האט זיך בעטייליגט ס'גאנצע שטעטעל, ס'האבען זיך אפגעשפילט הארצרייסענדע סצענעס.

גרויסער טרויער־פייערליכקייט

נאך די געפאלענע אין 1914 הינטער לאדז

(א) נעכטען איז אויפ'ן מיליטערישען צמענטאזש אין זשגאוו פארגעקומען א גרויסע פייערליכקייט אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס ס'איז געקומען א דעלעגאציע פון קרובים פון די געפאלענע מיליטער־לייט.

אין דער פייערליכקייט האט אנטיילגענומען דער דייטשער קאנסול אין לאדז, פארשטעהער פון דער וואיעוואידזטווע, פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס.

נאך דעם גאטעסדינסט זענען געהאלטען געווארען א גאנצע רייה געלעגנהייטס־רעדעס.

די אויסגעצייכענטע קאנסערווירונג פון מיליטערישען צמענטאזש נאך די מלחמה־געפאלענע האט געמאכט א זעהר גוטען איינדרוק אויף די געסט וואס זענען געקומען פון דייטשלאנד.

דער חתן פערלאנגט נדן,

קריגט ער דערווייל א „קאנטא" — א צעבראכענע האנד...

א „לעבעדיגע" תנאים מיט פויסטען און פלעשער

(2) ביי דער פאמיליע פאוולאווסקי אויף קראקאווסקא 7 איז נעכטען פארגעקומען א תנאים פון זייער טאכטער מאריא מיט דעם חתן סטעפאן זאקזשעווסקי. אויף די תנאים איז אויך געווען פערבעטען דעם חתנ'ס א חבר אנטאן בערנארסקי. נאך עטליכע „גלעזלעך" איז צווישען חתן־בחור מיט די מחותנים אויסגעבראכען א מחלוקה צוליב'ן נדן. פון ווערטער איז מען איבערגעגאנגען צו „מעשים". מ'האט זיך גענומען „ווערטלען" מיט פויסטען און מיט אנדערע „דעליקאטע" זאכען. די „שמחה" האט זיך געענדיגט דערמיט, וואס דער חתן איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל מיט א צעבראכענע האנד.

שרעקליכע זעלבסטמארדען

צוליב פערשידענע סיבות

אין זיין אייגענער וואוינונג אויף קעלמא 68 האט געפרובט זיך צו נעהמען דאס לעבען, אדורכשניידענדיג די אדערן פון די הענד, דער 52 יעהריגער ארבייטסלאזער יאן שערשען. די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אי'ן שפיטאל. די סיבה פון זעלבסטמארד איז נויט.

* * *

... רונקאווסקי אנ'אנגעשטעלטער האט לעצטענס פערלוירען די ארבייט און איז געבליבען אהן שום מיטלען צום לעבען, ער האט אנגעהויבען ארויסצופערקויפען אלץ פון שטוב, פערקויפט די וואוינונג און געמוזט נעכטיגען אין נאכט־לעגערהויז פון מאגיסטראט.

נעכטען האט רונקאווסקי בעשלאסען צו בעגעהען זעלבסטמארד, צו דעם צוועק האט ער אראפגעשלונגען עטליכע פאסטילקעס סובלימאט און דאן זיך איבערגעשניטען די אדערן פון דער האנד.

אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד האט מען דעם זעלבסטמערדער אפגעפיהרט אין שפיטאל.

* * *

אין איהר אייגענער וואוינונג אויף פאמארסקא 55, האט זיך געפרובט דאס לעבען צו נעהמען דורך סם די 43־יעהריגע אננא קאלקין, די זעלבסטמערדערין איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל, די סיבה איז דאס פעהלען מיטלען צום לעבען

מארגען קומט ד"ר האנטקע קיין לאדז

מארגען נאכמיטאג קומט קיין לאדז דער מיטגליד פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט, הויפט דירעקטאר פון „קרן־היסוד" אין ירושלים, ד"ר ארטור האנטקע. דעם חשובען גאסט וועלען מקבל פנים זיין ביי דער באהן די מיטגלידער פון צענטראל קאמיטעט און פארשטעהער פון די ציוניסטישע גרופירונגען.

מארגען אוונד 8.30 א זייגער וועט פארקומען אין פילהארמאניע־זאל די פייערליכע ארץ־ישראל־אקאדעמיע, וואס ווערט איינגעארדענט דורך דעם קרן־היסוד קאמיטעט מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר האנטקע און ד"ר מיכאל טרויב פון בערלין. דעם פארזיץ וועט פיהרען דעפ. ד"ר ראזענבלאט.

די איבערגעבליבענע איינגאנגס־בילעטען צו דער אקאדעמיע זענען צו בעקומען אין ביורא פון קרן־היסוד שרוי מייסקא 29:

מיטוואך אוונד וועט מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר האנטקע פארקומען א וויכטיגע בעראטונג פון די אנגעזעהענסטע ציוניסטישע און נאציאנאלע טהוערס פון דער שטאדט, דער איינגאנג וועט זיין נאר לויט איינלאדונגען.

ס'איז שווער פאר קיינעם
נישט קיין סוד,
אז די נייעסטע פערפומען, פודערז, טואלעט־זייפען,
קעלנישע און בלומען־וואסערן און אלער ארט קאסמעטיק
צו קאנקורענץ־פרייזען
עמפעהלט די אלעמען גוט בעקאנטע
PERFUMERJA
J. DRUKIER
5 ZAWADZKA 5, tel. 175-92.
בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען — בעדייטענדע ראבאטען.

אויסצאהלען שטיצע פאר ארבייטסלאזע

היינט מאנטאג, דעם 23 נאוו. הייבט מען אן אויסצאהלען שטיצע פאר'ן חודש נאוועמבער פאר די ארבייטסלאזע, וועלכע האלטען אויס א פאמיליע און האבען זיך רעגיסטרירט פון 2 ביז'ן 9 נאוועמבער.

מאנטאג, דעם 23 נאוועמבער די אותיות:

A B C D E F G H Ch I J

דינסטאג, 24 נאוועמבער אותיות:

K L Ł M N O P

מיטוואך. 25 נאוועמבער אותיות:

R S T U W Z Ż

אז קינדער בלייבען אהן אויפזיכט

אין דער וואוינונג פון דער פאמיליע יעזשערסקי אויף סארפ־גאס 42, האט דער 5־יעהריגער טשעסלאוו איבערגעדרעהט אויף זיך א קאכענדיגען טאפ שמאלץ. אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען דאס קינד אפגעפיהרט אין אננא־מאריא־שפיטאל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען.

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: קאפראווסקי, נאוואמיעיסקא 15; טראווקאווסקא, בזשעזשינסקא 56; ראזענבלום, שרודמיעיסקא 21; בארטאשעווסקי, פיעטריקאווער 95; קלופס, קאנטנא 51; טשינסקי, רושנעווסקא 59

קאנפיסקירט די דייטשע „פאלקס־צייטונג"

(2) נעכטען איז קאנפיסקירט געווארען די דייטשע „פאלקס־צייטונג".

חנוכת הבית פון דער געז. פאר לאנד־קענטשאפט

שבת אין אוונד איז פארגעקומען די פייערליכע דערעפנונג פונ'ם נייעם שיינעם אייגענעם לאקאל וואס די לאדזער יודישער געזעלשאפט פאר לאנד־קענטשאפט האט נאך 2 יאהר פרוכטבארער ארבייט זיך דערווארבען.

די פייערונג האט געעפענט דער פרעזעס ד"ר פרידמאן מיט א הערליכען רעפעראט וועגען די צילען און אויפגאבען פון דער געזעלשאפט. דאן האבען גערעדט דער וויצע־פרעזעס ה' זיידע און ד"ר גוטמאן. בעגריסט האבען פון פערשידענע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

פון „בר־כוכבא" ה' רובינשטיין. „הכח" ה' שולזינגער. פון פראפ. פאריין פון לעהרער פון מיטעל־שולען ה' פראפ. אייזענבערג. געז. „שיר". ה' דיר. פייווישיס. עספעראנטיסטען־פעראיין ה' שיינהאלץ און צום סוף דער דעלעגאט פון דער הויפט־פערוואלטונג ה' ווייל פון ווארשא, וועלכער האט פייערליך בעגריסט און פעסטגעשטעלט אז די לאדזער אפטיילונג איז די אקטיווסטע אין גאנץ פוילען. דערנאך איז פארגעקומען א קאנצערט־טייל. פרל. מארקוסובנא האט געגעבען א פירעל־קאנצערט. פרל. קראפיווניק האט אויסגעפיהרט געזאנגנומערן ביים אקאמפאניאמענט פון דיר. פייווישיס. א רייה פערלען פון דער יודישער ליטעראטור פון נאדיר, מ. ל. האלפערן און מאנגער האט רעציטירט ה' קארמאן. ביי א פייערליכע שטימונג האט דער צאהלרייכער עולם פערלאזט דעם חנוכת־הבית.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.
היינט מאנטאג, 9 אווענד א מתנה דעם לאדזער טעאטער־עולם!
אלע בילעטען אין פארטער פון די ערשטע ביז די לעצטע רייה
נור 1 זל. א בילעט, באלקאן און גאלעריע 50 גראשן
אין איהר קרוין־ראל
רעגינא צוקער
ציפקע־פייער
מארגען, דינסטאג גאסטראלירט די טרופע אין בזשעזשין.
איינהייטס־פרייזען! מיטוואך — נאך 1 מאל איינהייטס־פרייזען!
אלע בילעטען אין פארטער 1 זל. באלקאן און גאלעריע 50 זל.
אין דער הויפט־ראל
דאס חזנ'דל רעגינא צוקער
פערזארגט אייך מיט בילעטען בעצייטענס.

פערזאמלונג פון ב. ב. אין לאָדז

(א) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון פּאָוויאַטאָווע ראַט פון אונפּאַרטייאישען בלאָק פאַר צוזאַמען ארבייט מיט דער רעגירונג („בעבע"), דעפּ. ליפּינסקי האָט געהאַלטען אַ גרויסען רעפעראַט וועגען דער פּאָליטישער און ווירטשאַפטליכער סיטואַציע פון לאַנד. דאַן איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ נייער פּרעזידיום.

אראָפּגעפאַלען פון טראַמוויי

און שווער פערוואונדעט געווארען

אויף פּיעטריקאָווער 290 איז אַרונטערגעפאַלען פון טראַמוואַי דער 65-יעהריגער מעקלער חיים ראָזענבלום פון נאַפּיורקאָווסקא 5. ער איז אַזוי אומגליקליך געפאַלען, אַז ער האָט זיך צובראָכען אַ האַנד און צוקאַליעטשעט דעם קאָפּ, אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

שכּורים שלאָגען זיך

אויף מלינאַרסקא גאַס 12 איז אויסגעבראָכען אַ געשלעג צווישען 2 מויערער-אַרבייטער. דער סוף איז געווען אַזאַ, אַז איינער פון זיי וואַשינסקי איז שטערבליך פערוואונדעט געוואָרען מיט אַ מעסער אין בויך.

דער שווער-פערוואונדעטער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל. דער מעסער-שטעכער איז אַרעסטירט געוואָרען.

—=:[O]:=—

צו דער לאָדזער יודישער קהלה, ראַבינאַט און צו אַלע יודען,

די שוחטים צאָהלען נישט אויס חדשים-לאַנג די חותמים

(בריף אין רעדאַקציע)

שוין פיל חדשים ווי מיר די חותמים פון באַלוטער שחט-הויז קריגען נישט אויסגעצאָהלט, נאָר פון צייט צו צייט מיט געוואַלדען און געשרייען קריגען מיר עפּעס געלד, ביז יעצט קומט אונז שוין ביי די שוחטים ביז 10 טויזענד זלאָטעס נישט קקענדיג אויף אונזערע הונגער-געשרייען און אויף די אויפפאָדערונגען פון ועד הכשרות צו די שוחטים אונז אויסצוצאָהלען אין נישט קוקענדיג אויף אונזערע פיל התראות דאָס מיר וועלען זיך אָפּשטעלען, קריגען מיר ווייטער נישט קיין געלד, ביז יעצט נישט וועלענדיג אַרויסרופען קיין כשרות-סקאַנדאַלען האָבען מיר דאָך געאַרבייט אין גוזהונגערט, יעצט צוליב דעם בעוואוסטען סקאַנדאַל איבער דער כּוינער שחיטה צוליב וועלכע די קצבים שרייען דאָס אויב מען שחט אוי מען ברענגט פלייש פון כוינע, פון רודע אוי פון אַנדרעספּאָל א. ז. וו. און דאָס אַלעס איז גלאַט כּשר דאַרף מען דאָך אין לאָדז נישט קיין חותמים, דעריבער האָבען זיי פּערבאָטען די חותמים נישט אַריינצולאָזען אין שחט-הויז, אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַלעם ערקלערען מיר דאָס אויך מיר חותמים שטעלען אָפּ פון נעכטען אָן געזעצליך אונזער אויפזיכט און חתימות פון באַלוטער שחט-הויז, ירא הקהל וישפוט זאָלען אַלע וויסען ווי מען לאָזט אויסהונגערן 18 פאַמיליעס יודען חוץ אלמנות און יתומים. מיר זענען אויך מודיע דאָס מיר וועלען נישט פריהער צוריקטרעטען צו דער ארבייט ביז אונזערע צוויי פאָלגענדע גערעכטע פאָדערונגען וועלען ערפילט ווערען, 1) אויסצוצאָהלען דעם גאַנצען חוב, 2) א שטאַרקע פערזיכערונג פּינקטליך וועכענטליך אויסצוצאָהלען אונזערע פענסיעס.

מיט אכטונג

החותמים בבאַלוט לאָדז

לאָדזער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער
אלעע 1-טער מאַי 2. דירעקציע: דוד זעלמייסטער
היינט, מאָנטאָג, 9 אָוו. כּמעט אַ אומזיסטע פאָרשטעלונג
אַלע פּאַרטער-פּלעצער צו 50 גר. און 1 זל. ערשטע רייה
דער גרויסער רעקאָרד-שלאָגער, פון וועלכן גאַנץ לאָדז רעדט
אַ דאָרף, וואָס בענקט
אין 3 אַקטען פון יודישען לעבען מיט געזאַנג און טענץ
מיט בערטאַ זאַסלאַווסקאַ און לעאָן געטליכערמאַן
און דאָס 8-יאָהריגע וואונדער-קינד לאַלאַ אַמזעל.
דאָס שענסטע און שטאַרקסטע, וואָס מען האָט וועט געזעהן אין יודישען טעאַטער.
נוצט אויס די געלעגענהייט! נוצט אויס די געלעגענהייט!
מאָרגען, דינסטאָג – די סענסאַציאָנעלע פּרעמיערע
זיין ווייבס געליבטער
פרייזען פון די בילעטען? לעצט מאָרגען! פרייזען פון די בילעטען?

מוזיקאַלישע נאָטיצען

קאָנצערטען פון דער וואָך

קוסעוויצקי-קאָנצערט.

מערקווירדיג. פאָריגעס יאָהר, ווען די צייט איז געווען אַ בעסערע, איז אויף קוסעוויצקי'ס קאָנצערט געווען כּמעט ליידיג און איצט, ווען די צייט איז אַזאַ טרויעריגע, איז דער קאָנצערט געווען איבערפולט איבער די ברעגעס. איז עס נישט אין דעם „ענדעק" שלום ברוך'ס זכות?.. נאָך די אָרגיעס פון די יונגע „קולטור-טרעגער'ס", ווילט זיך בעהאַלטען צווישען אונזעריגע, און הערען אונזערע זינגערס און אונזער „לאל ברוך נעימות". אַזוי ווי מיר וואָלטען זיך געוואָלט בעהאַלטען פון פרעמדע קולטור-השפעות. און מען האָט זיך בעהאַלטען אין „פילהאַרמאָניע" אַ גאַנצען אָוונד הערענדיג און הערענדיג אָהן סוף קוסעוויצקי'ן. און יודען האָבען ביי קוסעוויצקין וואָס צו הערען. גרויסע, שעהנע שטימע, איינדרוקספולע אימפּראָוויזאַציעס פון וועלכע ער אַליין קאָן זיך נישט צוריקהאַלטען, ס'טראָגט איהם ממש אין די עולמות העליונים. ס'איז דעריבער קיין וואונדער נישט, אַז מ'איז איהם געקומען הערען, ערשטענס צו האָבען אַ נחת-רוח, און צווייטענס זיך צו פערגעסען אין די איצטיגע שלעק און צרות.

סעציליאַ האַנזען פידעל-רעטשיטאַל

אַ קלאַסיקערין פון אַלטען אייראָפּעישען שניט. ווען זי שפּילט הענדעל באַך, קאָרעל פערוואַנדלט זי זיך ממש אין אַ קונסט-פּריסטערין. ביי ראָמאַנטיקער איז זי שוין אַ בשר-ודם, און ערלויבט זיך מיט איהר טיפען בליק אַריינצוקוקען אין זאַל, אַפילו ווען ער איז האַלב-ליידיג, ווי עס איז געווען אויף איהר צווייטען קאָנצערט, און דאָך שפּילט זי קינסטלעריש ווי פאַר אַ פול-געפּאַקטען זאַל. אַנדערש קען נישט אַזאַ קינסטלערין ווי האַנזען.

* * *

די סימפאָנישע נאָכמיטאָג-קאָנצערטען, אונטער דער לייטונג פון וואַלעריאַן בערדיאַיעוו, האָבען זיך, ווי עס שיינט, ביי אונז איינגעבירגערט איז ס'איז אויך קיין וואונדער נישט, מיר האָבען דאָך נישט קיין אַנדערע גייסטיגע פערגעניגענס.

דער לעצטער קאָנצערט איז געווען אַ גרויסער גענוס. „פּאַרגינט" פון גריג, האָט אונזער אָרקעסטער געשפּילט אויסגעצייכנעט מיט אַלע נויטיגע ניואַנסען, בעזונדער פיינפיהליג איז געווען אַזאַ'ס טויט, דערצו האָט נאָך אויפגעטרעטען די יונגע פּיאַניסטען אָלגאַ אילעוויצקאַ — אַ קינד פון אונזער שטאָט, פון בעל הבתישע עלטערען. דעם טאַטער אַליין אַ פערדינסטפולער מוזיקער, איהר שפּילען שאַפענס קאָנצערט איבערצייגט אונז, אַז אין דער יונגער פּיאַניסטין וואַקסט זיך אַ גרויסע קינסטלערין, וועלכע וועט איהר ברענגען גרויסע רוהם און אונזער שטאָט גרויסען כבוד.

אַלץ, וואָס ס'ענטהאַלט שאָפענס פרעכטיגער קאָנצערט, די אונענדליכע שעהנקייט און דעם טיפען שמערץ, האָט די קינסטלערין (מיר מעגען מיט רעכט איהר אַזוי אָנרופען) אויסגעדריקט, ווען נישט מיט גרויס בראַוואור, אָבער מיט טיף-עמפּפינדענעם פיין-געפיהל און קינסטלערישען הויך.

צו איהר לעצטען אַרויסטריט, קענען מיר איהר גראַטולירען און ווינשען פיל ערפאָלג אויפ'ן קינסטלערישען געביט.

D-ski

גוט מאָרגען!

אַנטיסעמיטאָמאַניע...

פערשידענע משוגעים האָבען מיר, מיט פערשידענע משוגעת'ן, מיט פערשידענע „מאַניעס", ווי: עראָטאָמאַניע (אויף וואָס עס קרענקען „נערוועזע" צייטונגען...) קלעפּטאָמאַניע (אַ קרענק מיט וועלכער ס'האָבען זיך „זאַראַזשעט" „נערוועזע" „עסקנים" און „נערוועזע" באַנק-דירעקטאָרען...), מעגאַלאָמאַניע (פון וואָס עס ליידען „נערוועזע" פּאַרטיי-לייט און פריש-געבאַקענע לאָדזער נגידים) גראַפאָמאַניע (אַ חולאת פון „נערוועזע" שרייבער'ס... און נאָך אַנדערע „מאַניעס".

פערשידענע משוגעת'ן מיט פערשידענע מאַניעס, דעם היינטיגען שבת. האָט זיך פאַר אונז ענטפּלעקט אַ פונק נייע מאַניע – אַנטיסעמיטאָמאַניע – אין „קאָכאַנאָוקע" האָט אַ „משוגענער" בעקומען אַ „שגעון-אַנפאַל" און דערשטאָכען אַ יוד צום טויט.

אַ מערקווירדיגער שגעון-אַנפאַל: אַזוילאַנג, ווי ער האָט נישט געזעהען קיין יוד, איז ער געווען „נאָרמאַל", ווי נאָר ער האָט דערזעהען אַ יודישע נאָז, האָט איהם דאָס בלוט געשלאָגען אין קאָפּ אַריין...

אַ רעטעניש פאַר דער מעדיצין; ביז די עקסצעסען, האָט דער משוגענער מסתמא מעהר ווי איינמאָל געזעהען אַ יוד און גאַרנישט, און איצט, ווען די „נאָרמאַלע" ענדעקעס האָבען אַרויסגעטראָגען אַ לאָזונג „פּרעטש זשידאַמי" „ביטש זשידוב", האָט דעם „משוגענעם" פון „קאָכאַנאָוקע" געשטאָכען אין די אויגען אַ יודישע נאָז.

אַ מערקווירדיגע ערשיינונג: אָנגעהויבען האָבען די סטודענטען. פון די אוניווערזיטעטען איז די „תורה" איבערגעגאַנגען אין די מיטעלשולען. די מיטעלשולען האָבען די „תורה" איבערגעגעבען אין די פאָלקסשולען, פון די פאָלקסשולען צו די פּריוואַט-שולען, און איצט איז דער „גייסט" אַריין צו גייסטיג-קראַנקע.

צו האָבען מיר נישט איצט שוין אַ נייע מאַניע – אַנטיסעמיטאָמאַניע?!..

אב—נעק.

מעלדונגען

דער פאַראיין פון די עלעקטראָ-טעכנישע אַנגעשטעלטען האָט אויסגעוועהלט פאָלגענדע פערוואַלטונג: פּרעזעס: אינזש. י. טייטעלבוים, וויצע-פּרעזעס ש. וואָדיסלאַווסקי, סעקרעטאַר: ב. סאַבעלאַ, קאַסיר: א. ווייסוואַל, בעל-הבית: סראַקאַ. דער צייטווייליגער לאָקאַל איז זאַוואַדזקא 34. 7134

—

אַכטונג, פריזיער אַרבייטער

דינסטאַג, דעם 24. נאָוועמבער, 8 אָוונד קומט פאָר אין לאָקאַל פון קולטור-אַמט, יוגענדאַווא 9, אַ גרויסע פערזאַמלונג פון אַלע פריזיער-אַרבייטער וועגען דער לאַגע אין פאַך און די פראַגע פון אָרגאַניזירען אַ פעראיין. חברים פריזיער קומט מאַסענווייז!

די צייטווייליגע אָרגאַניזיר - קאָמיסיע.

7124

—=[][]=—

ר. איזראַעל.

פערלעצט

א סענסאַציאָנעל-ער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(26

בערנאַרד און לעאָן זענען געבליבען אַליין אין אַרעסט-צימער. בערנאַרד קאַלינסקי איז געווען פולשטענדיג רוהיג און געצויגען איין פּאַפּיראָס נאָכ'ן אַנדערען. ער האָט בעקומען אַ ספּעציעלע ערלויבניש מיטצונעהמען זיינע פּאַפּיראָסען.

לעאָן איז נישט געווען רוהיג, ער איז געווען שטאַרק דענערווירט פון דער גאַנצער געשיכטע און דאַן האָט ער פשוט מורא געהאַט פאַר בערנאַרדען, איהם האָט געקלאַפּט אַ צאָהן אין אַ צאָהן, ער האָט נישט געזעהען קיין אויסוועג פון דער לאַגע, אין וועלכער ער איז אַריין. ער האָט שוין חרטה געהאַט אויף זיין שריט, וואָס ער איז בעגאַנגען, אויפמערקזאַם מאַכענדיג די פּאָליציי אויף די געהיימנישפולע אומשטענדען פון האַנקאַ ראַווסקאַס טויט. ער האָט דאָך אָבער נישט געקענט אַנדערש האַנדלען. ווייסענדיג, אַז האַנקאַ איז ערמאָרדעט געוואָרען, נאָר צוליב איהם אין ער וואָלט דעם דאָזיגען מאָרד שטענדיג, זיין גאַנץ לעבען געהאַט אויפ'ן געוויסען.

לעאָן און בערנאַרד זענען געזעסען אין פערשידענע ווינקעלעך פון אַרעסט-צימער און קיינער פון זיי האָט נישט אַרויסגערעדט קיין איין איינציג וואָרט. בערנאַרד האָט נאָר אַנגעשטרענגט געקוקט אויף לעאָנען און פון איהם קיין אויג נישט אַראָפּגענומען. ענדליך נאָך עטליכע מינוט פון פייבליכען שווייגען, האָט בערנאַרד זיך אָנגערופען, נישט אַראָפּנעהמענדיג די אויגען פון לעאָנען.

— אַלזאָ, הייסט עס, אַז דו ווילסט מיך פערפּלאָנטערען עפּעס אין אַ מאָרד-געשיכטע, צו וועלכע איך האָב קיין שום שייכות נישט.

לעאָן האָט געשוויגען.

— זאָג מיר לעאָן דעם אמת און איך וועל מיך צופרידענשטעלען מיט מיין גורל. דו מיט ד"ר גאָלד האָבען געוויס בעשלאָסען בקמה צו נעהמען אָן מיר צוליב'ן טויט פון ראַפאַל בראַנד?

— ניין, ס'איז נישט אַזוי. ד"ר גאָלד האָט קיין שום שייכות צו דעם גאַנצען ענין.

— צום טייוועל, האָט בערנאַרד אַ געשריי געטון, וואָס דען קומט דאָ פאָר. דאָ מוז דאָך זיין עפּעס אַ שרעקליך געהיימניש.

— יאָ, דאָס איז אמת, האָט לעאָן שטיל געענטפערט.

— אָבער וואָס פאַראַ שייכות האָב איך דערצו?

— דאָס ווייס איך אַליין נישט, ס'איז מעגליך, אַז דו האָסט דערצו קיין שום שייכות נישט, נאָר די אומשטענדען האָבען זיך צונויפגעשטעלט, אַז דו ביזט דער-ין, אַליין נישט וויסענדיג ווי אַזוי, פערפּלאָנטערט געוואָרען.

— אָבער איך פערלאַנג דאָס נישט, איך וויל דאָס גאָרנישט. ס'וואָלט נאָך געקענט זיין אַ רייד וועגען עפּעס, ווען דו וואָלסט זיך מיט מיר צונויפגערעדט, וואָלסטו מיר דערצעהלט וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך און דאַן וואָלט איך געקענט אַנגעהמען אַ בעשלוס.

— דאָס איז אומעגליך, בערנאַרד, רעד אַפילו נישט וועגען דעם, דאָס איז אינגאַנצען אויסגעשלאָסען.

— וואָס איז אויסגעשלאָסען?

— אַז איך זאָל דיר דערצעהלען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

— אויב אַזוי האָב איך קיין שום חשק נישט געמשפט צו ווערען אַלס מערדער און צו זיצען לאַנגע יאָהרען אין טורמע. איך האָב נישט קיין פערגעניגען דערפון.

לעאַן האָט געשוויגען.

— וואָס שווייגסטו צום טייוועל, איך בין גרייט דיך צו דערשטיקען, כדי איך זאָל וויסען פאַרוואָס מען משפט מיך. איך האָב דאָך דיר געגעבען אַ קליין פּעקעלע, וואָס איך האָב אָפּגענומען ביי דעם ערמאָרדעטען פריילין מיט אַנ'אַדרעס, וואוהין דאָס פּעקעלע אַוועקצוטראָגען.

לעאָן האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען, אַזוי ווי ער וואָלט זיך געוואָלט איבערצייגען, צי אין צימער איז קיינער נישטאָ. דאַן האָט ער געזאָגט:

יאָ, דו האָסט מיר געגעבען.

— פאַרוואָס ווילסט דו זיך נישט מודה זיין דערין.

— ווייל איך קען נישט.

— דאָס איז דאָך נאָר געווען אַ צופאַל, וואָס איך האָב דיר איבערגעגעבען דאָס פּעקעלע. ווען נישט די געשיכטע מיט בראַנדען און דאַן מיין אַרעסט, וואָלט איך אַליין אַוועקגעטראָגען דאָס פּעקעל אויפ'ן אָנגעוויזענעם אַדרעס און דאַן וואָלט דאָך אַלץ פאַר מיר קלאָר געווען, נאָר אַ צופאַל האָט דאָך געוואָלט, אַז דו ביזט געקומען אין בעזיץ פון דעם דאָזיגען געהיימנישפולען פּעקעלע.

— איז דאָס מיין גליק, און נאָר טאַקע עפּעס אַ זעלטענער צופאַל האָט דערצו געבראַכט.

— אַלזאָ, לעאָן דו ווילסט זיך בשום אופן נישט מודה זיין, אַז דו האָסט פון מיר איבערגענומען דער ערמאָרדעטערס צוואה, אויב מ'קען דאָס אַזוי אָנרופען.

— ניין, בשום אופן נישט.

— אויב אַזוי וועט שוין מוזען אַ דריטער צד דעצידירען וועמען צו גלויבען, און, וועמען נישט. געוויס וועט מען דיר זיכער גלויבען, ווייל איך בין דאָך שוין איינמאָל פערדעכטיגט געוואָרען אין מאָרד.

— אָבער איך פערזענליך בין אויך דערין גאָרנישט שולדיג, איך האָב דאָך אויך נישט קיין שייכות אין מאָרד פון האַנקא ראַווסקאַ.

— דו קענסט אָבער העלפען אויפצוקלערען דעם ענין.

— אין איצטיגען מאָמענט קען איך דאָס נישט טון.

(פאָרטזעצונג קומט).

אונטערהאנדלונגען וועגען פויליש-סאוועטישען נישט-אנגריפס-אפמאך

געזאנדטער פאטעק נעכטען קאנפערירט מיט ליטווינאוו'ן

וו א ר ש אַ, 22 (פאט) דער פוילישער גע·זאנדטער פאטעק האָט היינט פאָרטגעזעצט די אונ·טערהאנדלונגען מיט דער סאָוויעטישער רעגירונג וועגען שליסען א נישט-אָנגרייפס-אָפּמאך. וועגען דעם זעלבען ענין האָט פאטעק אויך געהאט א געשפרעך מיט'ן פאָלקס-קאָמיסאר פאר אויסערן·עניינים ליטווינאָוו.

ליטווינאָוו האָט נאָכאמאָל אָנגעוויזען אויף דעם פאקט-פאָרשלאג, וואָס ער האָט געגעבען דעם 14 אָקטאָבער, וואס געפינט זיך אין טעקסט פון סאָוויעטיש-פראנצויזישען אנטי אגרעסיע-אָפּמאך.

פוילען האָט ארויסגערוקט דעם פראָיעקט פון יאָהר 1926 אלס יסוד פון אונטערהאנדלונגען. דעם פראָיעקט האָט די סאָוויעטען-רעגירונג אָנגע·נומען.

געשטאָרבען לושער

פ אַ ר י ז, 22 (פאט) היינט איז געשטאָרבען דעפּוטאט לושער, וועלכער איז געווען 10 מאָהל מיניסטער.

אין פשעמישלער קרייז

זענען נעכטען אויפסניי פארגעקומען סיים-וואהלען

פ ש ע מ י ש ל, 22 (פאט) אין וואהל-קרייז פשעמישל זענען היינט פאָרגעקומען אויפסניי סיים·וואהלען.

די וואהלען זענען פאָרגעקומען אין פולער אָרדנונג. וואהל-בערעכטיגטע זענען געווען 230,833.

9 אָוועגד האָט מען פערענדיגט דאָס שטימען און מען איז צוגעטרעטען צום צעהלען.

דער רעזולטאט פון די וואהלען איז נאָך שפעט אין אָוועגד נישט געווען בעוואוסט.

פראקלאמאציע פון רומענישען פרעמיער צום רומענישען פאלק

ב וּ ק אַ ר ע ש ט, 22- (ספ. טעל.) דער רומע·נישער פרעמיער האָט אַרויסגעגעבען אַ פראקלא·מאַציע צום רומענישען פאָלק. דער פרעמיער שטעלט פעסט, אַז דאָס לאַנד געפינט זיך אין אַ שווערע פי·נאַנציעלע לאַגע. עס שטעהט דערייבער די נויטיגקייט בעדייטענד צו פערקלענערען די מלוכה-אויסגאַבען.

ביי די איצטיגע בעדינגונגען שרייבט דער פרעמיער, איז די ערשטע אויפגאַבע פון בירגער צו דערהאַלטען די רוהה און אָרדנונג אין לאַנד.

די רעגירונג קאָן נישט ערלויבען קיין פער·זאַמלונגען אויף וועלכע מען העצט די נידריגסטע אינסטינקטען פון פאָלק, פער·זאַמלונגען אויף וועל·כע מען וועט נישט העצען די מאַסען, וועט מען ערלויבען.

די דאָזיגע פראקלאַמאַציע האָט אין די פאָלי·טישע קרייזען אַרויסגערופען אַ גרויס אויפזעהען.

רומענישע רעגירונג מאכט א גרויסע אינערליכע הלואה

אונטערהאנדלונגען איינצופיהרען א שפירט-מאנאפאל

ב וּ ק אַ ר ע ש ט, 22. (ספ. טעל.) ווי מען גיט איבער, האָט די רומענישע רעגירונג אָנגעהויבען אונטערהאַנדלען וועגען אַ גרויסע אינערליכע הלוואה אויף אַ סומע פון 1 מיליאַרד לעי.

די דאָזיגע סומע זאָל דינען צו דעקען דעם חוב אין דער נאציאָנאַלער באַנק, וועלכע האָט אין פאַ·יגען יאָהר געגעבען דער מלוכה אַנ'הלוואה פון 2 מיליאַרד לעי, אַ העלפט פון דער סומע איז בע·צאָהלט געוואָרען און די צווייטע העלפט האָט די רעגירונג בדעה צו דעקען מיט דער אינערליכער הלוואה.

אַ חוץ דעם ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונ·גען איינצופיהרען אין רומעניען אַ שפירט-מאָנאָ·פאָל. די רעגירונג האָט שוין וועגען דעם בעקומען צוויי אָפערטען: פון רומעניען און פון פראנקרייך.

ערעפנונג פון דער סעסיע פון רומענישען פאַרלאַמענט

פרעמיער פראָפ. יארגא געהט צו דער ערעפנונג פון דער זיצונג.

קלאנגען וועגען פראנצויזיש-סאוועטישען האנדעלס-אפמאך

די סאוויעטען זאלען בעקומען גרויסע פראנצויזישע קרעדיטען

פ אַ ר י ז, 22. (ספ. טעל.) אַנ'איינפלוסרייכע פראנצויזישע וואָכענבלאַט האָט געבראַכט אַ סענסאצ·יאָנעלע ידיעה, אַז פראנקרייך אונטערהאַנדעלט מיט סאוויעט-רוסלאַנד, נישט בלויז וועגען אַ נישט-אַנגריף-אָפּמאַך, נאָר אויך וועגען אַ האַנדעלס-אָפּמאַך.

פראנקרייך האָט שוין דעם אָפּמאַך פערטיג נאָר די סאוויעטען האַלטען זיך נאָך אָפּ פון אונטער·שרייבען, די סאוויעטען דערוואַרטען פון פראנק·רייך גרויסע קרעדיטען, וואָס זענען איצט פאַר די סאוויעטען זעהר נויטיג.

צוליב דעם, וואָס דער גאַנצער ענין איז אין געהיים און פראנקרייך איז לעצטענס פעראינטערע·סירט צו שליסען אַנ'אָפּמאַך מיט די סאוויעטען, וויילט דער פראנצויזישער אַמבאַסאַדאָר אין מאָסקווע אין די לעצטע טעג אין פאַריז און אונטערהאַנדעלט מיט זיינע חברים פון אויסערן-מיניסטעריום אין וואַרט אויף'ן בעשלוס פון די סאוויעטען.

ענטדעקט א גרויסע פאשיסטישע פערשווערונג אין פינלאנד

ארעסטירט עטליכע גענעראלען און פולקאווניקעס

ה ע ל ס י נ ג פ אָ ר ס, 22 (ספ. טעל.) די פאָליטישע סיטואַציע אין פינלאַנד איז געוואָרען אַנ'אָנגעשטרענגטע. די פינישע מאכט האָט ענט·דעקט אַ ברייט-פערצווייגטע פערשווערונג פון פא·שיסטען, וועלכע צילען איינצופיהרען א פאשיסטי·שע אָרדנונג אין פינלאַנד.

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אז צו דער פערשווערונג זענען צוגעשטאנען אָנגע·זעהענע מיליטער פערזאָנען.

עטליכע גענעראלען און פולקאָווניקעס זע·נען ארעסטירט געוואָרען.

היינט פרעמיערע! פרעכטיג קלאַנג-מייסטערווערק אין דער טשעכישער שפראַך רעזשיסירט פון בעריהמטען Karol Lamac היינט פרעמיערע!

קיינזערליך און קעניגליכער

פעלדמארשאל

(פאַלשער מאַרשאַלעק)

פרעהליכע ליבעס פון עסטרייכישע שוויקס. אין די הויפטראָלן: דער בעריהמטער טשעכישער קאָמיקער VLASTA BURIAN ווי אויך דער בעקאַנטער שרייבער און סאַטיריקער RODA RODA

אויסער'ן פראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע און לאַנד-אַקטואַליט. אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג – 12 30 בייטאָג. דער זאַל איז בעהייצט. מאָדערנע ווענטילאַציע. פאָפּולערע פרייזן

געוו. אסיסטענט פון די קליניקען פון אוניווערזיטעט אין בערלין

Dr. med. STARKER

וועגערישע, הויט, האר און בלאַז-קראַנקהייטען

12 שרודמיעסקאַ 12

טעל. 126-87

נעהמט אָן פון 9–11 און פון 4–8 אָוועגד. זונטאג און יום-טוב פון 9 ביז 1 מיטאָג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

Dr. Z. Rakowski

כפעציאַליסט פאר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען

11-טען ליסטאָפּאַד 9

קאָנסטאַנטינער טעלעפאָן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10 — 11 און פון 2 | 3

Dr. med. URBACH

האט זיך איבערגעצויגען אויף פיעטריקאווער 8

טעלעפאן 148-89

ספעציאַליסט פאר נערווען-קראַנקהייטען. נעמט אָן פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו. זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פאַרמ. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

כעמיש-באַקטעריאלאגישע לאבאראטאריע פון מאַגיסטער נ. שאַץ

פיעטריקאָווער 37, 2 שטאָק פראַנט

אנאליזען פון קאָל, אורין, לייכעץ א. אנד. מעסיגע פרייזען.

קאטאר, כריפּקע און גריפּע היילט, פערהיט און בעזייטיגט PINOMETHYL

PINOMETHYL קען מען בעקומען אין אַלע אַפּטייקען. פרייז 1.75 זל.

פערטרעטער אויף דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע:

Apteka J. CYMERA w Łodzi, Wólczańska 37, róg 6-go Sierpnia tel. 139-47.

Dr. med. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 20193

ספעציאַל-אַרצט פאר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג

נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אוועגד. זונטאָג און יום-טובים פון 9—1 בייטאָג.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאָפּעד

פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראַצאָווניע פון ועמטליכע אָרטאָפּעדישע אפאראַטען ווי: ווקלאַדקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען

צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43) טעל. 141-32

עמפפאנגס-שטונדען 8 – 10, 12 – 2 און 5 – 8, זונטאָג און יו"ט 9 – 1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

Dr. J. Herszfinkel

ספעציאליסט פאר קינדער-קראַנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף זשעלאַזנאַ 8a, טעל. 111-87

נעהמט אָן פון 8–9 און פון 3–5 נאָכמ.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף הילעם פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאַ אין עס פאלן אריין אין דעם בויך און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פארדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך ריזיגע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשע פראפעסאר

דאקטאר ברעכורטהונג בעזאמונט זיכער דעם שווערסטן און געפעהרליכסטן בראך. אויך פאר הויקערס דיאגנאזע מיט היילבאלסעמע און אפעראציע פאר פערקרימטע פיס און פלאטס-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. זיינגסטליכע געמענע פיס און הענט, געמענע זעקען פאר די גרעסטע קראנקע אדער. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומ-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם גרויסען ספעציאליסט דעם ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינ-האפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) דריק איך אוים אויף דעם וועג מיין הארציגען דאנק פאר בעפרייען מיך פון א ברוך-קראנקהייט. איך בין אלט 70 יאהר און האב זעהר געליטען אויף דער זעהר געפעהר-ליכער קראנקהייט איצט בין איך פריי פון איהר. איך עמפפעהל אלעמען דעם אויבענדערמאהנטען ספעציאליסט.

(— Gustaw Winter
Łódź, Nowaka 16.

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

מעכטיגע ערטאטישע דראמע, וואס איז אדורכגעגאנגען גאנץ איירארפא מיט'ן גרעסטען טריומף א. נ.:

„איהר בחור'ל"

100-פראצ. קלאנג-רעדעוודיגער פילם אין דער טשעכישער שפראך.

אין די הויפטראלן:

MAGDA SONJA און דער 8-יעהר. ג"ר **JAŚ FEHER** איהר זוהן,

און **JAROSŁAW KOCJAN** בערימט. טשעכ. פידעל-שפילער

נעכסטער פראגראם: **RIO RITA**

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

מעבעל

א איבערראשונג פאר די אלע, וואס ווילען קויפען מעבעל!

מיר בעזיצען אויף לאגער אלע ארט מעבעל פון די בעסטע אויסל. מאטעריאלען. די פרייזן זענען רעדוצירט מיט **50%**

א קאמפלעטע שלאף-צימער צום פרייז פון **1050** זל.
" " שפייז-צימער " " **1250** "
" " נאבינעט " " **850** "

ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיקער, בילינער ווי איבעראל

קומט און איבערצייגט אייך! „סטיל", נארוטאוויטשא 4 טעל. 190-26. איז צו בע-קומען אין

וויכטיג פאר לאדז

און דער פראווינץ!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט.

אז אונזער לאגער אין לאדז,

פיעטריקאווער 40, רינקע אפיצינע, פארטער א. פ

SKŁAD KOMISOWY

Przedsięb. Handlowe „REZYNA"

איז פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון זעמט, ליכע קאלאשען און באטען פון דער פירמע

„REZINOTRUST"

צו מעסיגע פרייזען מיט אכטונג

Przedsięb. Handl. „**REZYNA**"
Łódź, Piotrkowska 40
tel. 145-32.

קלאנג-קינא

MIMOZA

קילינסקיעגא 178

פון דינסטאג, דעם 17-טען ביז מאנטאג דעם 23-טען נאוועמבער איינשליסליך.

היינט די אונגעוועהנליכע עקזאטישע פרעמיערע!

בלוט אין דער מדבר

אין די הויפט-ראלען:

Jack Holt, Dorotha Sebastian
i Ralph Graves.

אנהויב 4 נאכם., שבת און זונטאג 2 בייטאג אויפ'ן ערשטען סעאנס אלע פלעצער 60 גר

נעכסטער פראגראם „דער קעניג פון די בולווארן" מיט G. Milton

אנ'ארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונ-געלייט, איז אפצוגעבען. צו ערפאהרען

פיעטריקאווער 33,

אין 2-טען הויף, פארטער

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

רענטגען-אינסטיטוט

און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה פון 1—2

ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7

ד"ר יוסטמאן נערוועו-קראנקה. פון 12—2

ד"ר סמופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6

ד"ר קאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר פון 10—11, 2—3 און פון 6—7

ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5

ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכט-קר. פון 1—2

נ. ראזעס צאהן - ארצט פון 9—1

א.גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3—7

צאהן-פונדהיילונג, בעלייכטונגען, קאראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע

אלע מעגליכע אנאליזען.

אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיטען איז שטאט.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאקאוו כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.

אין מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.

קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועו-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 8 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -

וויזיט 3 זל.

עלטערן!

פערשרייבט אייער קינד וואס לערנט אין א פוילישער שולע אין דעם איינ-ציגען מוסטערהאפטען רעליגיעזען בית ספר

„תורה-ודת"

פל. וואלבאשטשי (נייע שטאט) 6

דאס לעהר-פראגראם פון תורה ודת" נעמט ארום א קורס פון אלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש"י, נ"ך, משנה, תלמוד) העברעאישע שפראך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אלעס וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען, דאס לעהר-פערזאנאל בע-שטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען. ס'ווערען אנגענומען נייע שילער פון 5 ביז 14 יאהר, צוליב'ן קריזיס חנחה-פרייזען פאר קינדער, וואס לערנען אין פוילישע שולען.

---

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44

קייפט נישט קיין

מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (דלוגא) 44

טעל. 55-162

נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.

בעמ.: בקויף אויך געניצטע מעבעל, דיוואנעס א. ז. וו.

קומט און איבערצייגט אייך!

44 44

שירטען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שיטלען

ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

ביי קערש. סקווערא ווא 15

לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

יעדער איינציגער

האט זיך אי-בערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 00-191.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

געדענקט, יודען!

אז איהר דארפט מריהער נישט אינטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-פובליציסט י. אינפעלד. לאדז. פיעטריק. 31

אויפנאהם-שעה'ן טעגליך פון 4—8 אוו.

שריפטליכע אנפראגען קאן מען אדרעסירען, לאדז, פאסט-קעסטעל 362

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

פון 1200 ביז 2000 דאלאר צו אנ'ערשטקלא-סיג געזיכערט געשעפט מיט זעהר גוטע כעודינס-טען אהן ריזיקא. אפערטען אונטער „גוט גע-שעפט" אין אדמיניסטראציע. 7126

ס'איז פערלוירען געווארען א וועקסעל אויף 25 זל. צאהלבאר דעם 22/11 ד. י. אויסשטעלער, ה. וואטשאריש, אדרע קליין. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

א נישט מאדערנער קרעדענץ איז זעהר ביליג צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי פרוסאק, נארו-טאוויטש 25, קווער אפיצינע, 1. שט:

עס איז נויטיג

א מעדעל וואס זאל קענען שניידען וואורשט קען זיך מעלדען אין וואורשט-געשעפט, שרודמיע-סקא 58.

בויטיג א קוואליפיצירטע רעפעזירקע צו סווי-טערס ביי העבער, אלעקסאנדראווסקא 45.

לאקאלען

ביליג צו פערמיטען א צימער פאסענד פאר א דאמען-שניידער'ין אדער ביורא ביי פיטנער, פול-נאצנא 9 אויך אויסבעקומען ריזן פערשידענע אייזער-לער-שאבלאנען.

פערשידענעס

א זעלטענע מציאה פאר מחותנים. 2 ערשטקלא-סיגע שעהנע שלאפצימערן פון אויסלענדישע מא-דערנע פארנירען ווערט פערקויפט צו האלבע פריי-זען, ווייל דער פלאץ איז נויטיג אויף אנדערע צוועקען. צו מעלדען זיך זגערזשער 49 ביי פריינדליך

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך

די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז	פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען	
אין טעקסט—40 "	" " " " " 60— " " 4 "	
פאר א מילימעטער-שפאלט נאכ'ן טעקסט—12 "	" " " " " 18— " " 8 "	
	פאר דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט	

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.